
SÖDUR

SÖJAASJANDUSE AJAKIRI

XVII AASTAKÄIK

PLUTTEIN

09. 11.

44

1935.

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 44 — 1935.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages.
Kaitsevägede Ülemjuhataja ametlik külas- käik Soome	1019	Visite officielle du Commandant en chef en Finlande	1019
<i>Kol.-ltm. A. Laats:</i> Kas kohtamislahing on omaette lahingutüüp?	1022	<i>Lieut.-colonel A. Laats:</i> Le combat de ren- contre est-il un type à part de combat?	1022
<i>Toimetuselt:</i> „Juhi käsiraamatu“ ilmumise puhul	1026	<i>A propos de la publication du „Manuel du chef“.</i>	1026
<i>R-s:</i> Ülevaatlikke märkmeid „Juhi käsi- raamatust“	1027	<i>J. R-s:</i> Remarques sommaires sur le „Ma- nuel du chef“	1027
<i>A. K.:</i> Itaalia-Abessiinia sõja algus ja esimesed operatsioonid	1031	<i>A. K.:</i> La guerre en Abyssinie. Com- mencement et premières opérations	1031
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
— Tangikompani tegevus tõkestussalga lahingus. (Mehh. i Mot. RKKK — nr. 9 1935)	1037	— Combat du détachement de barrage. Ac- tivité de la compagnie de chars. (Meh. i Mot. RKKK No 9, 1935)	1037
— Sõjaväelisi teateid välisriikidest	1039	— Informations militaires de l'étranger	1039
— Lätl: „Militarais Apskats“ nr. nr. 1 ja 2 — 1935. a.	1041	— Lettonie: „Militarais Apskats“ No No 1—2, 1935	1041
— Rumeenia: „Romana Militara“ mai- juuni 1935	1044	— Roumanie: „Romania Militara“, mai—juin 1935	1044
Sport kaitseväes	1045	Les sports dans l'Armée	1045
Male.		Echecs.	

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **J. REMMEL**
Kõnetr. Kaitseväge nr. 40
Kodune kõnetraat Kaitse-
väe 13-34.

Tegev toimetaja major **J. KÕRGE**
Kõnetr. Kaitseväge nr. 163

Väljaandja: „SÕDUR“ Tallinn, Toomkooli nr. 7
Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli nr. 7
Kõnetr. Kaitseväge nr. 163
Talitus avat. k. 0800—1500
Toim. kõnet k. 0800—1500

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 3 kr.
Veerandaastas 1 kr. 50 s.
Üksiknumber 20 s.

Kaitsevägede Ülemjuhataja ametlik külaskäik Soome.

Kaitsevägede Ülemjuhataja külaskäik Soome Vägede Juhatajale, mis toimus 14.—19. oktoobrini, võimaldas külaskäigust osavõtjaid tutvuda Soome sõjaväe tähtsamate garnisonidega, sõjaväe elu-oluga, selle juhtkonnaga, Soome maastikuga, teadete ja Soome suuremate tööstusrajoonidega. Kaitsevägede Ülemjuhatajat saatsid sellel reisel Kaitsevägede staabi II osakonna ülem kolonelleitnant R. Maasing ja adjutant kapten A. Jaakson.

Ülemjuhataja jõudis Helsingisse 14. oktoobril kell 1100. Sadamas võttis külalisi vastu Vägede Juhataja kindral Österman ühes teiste vanemate juhtidega. Oli rivistatud aukompani Soome Valgekaardi rügemendist. Samal päeval toimusid kavast ettenähtud visiidid Vägede Juhatajale, Kaitseministrile, Presidendile, marssal Mannerheim'ile ja välisministrile. Kell 1300 oli eine Soome Vägede Juhataja poolt, kus esitleti meie Ülemjuhatajale kõiki Helsingi garnisoni vanemaid ohvitseri. Kell 1900 külastas Ülemjuhatajat „Põhja Poegade“ rügemendi delegatsioon, kes kinkis J. Laidonerile mälestuseseme ja tuletas meelde aegu, kus „Põhja Pojad“ võitlesid J. Laidoneri juhatuse all. Öhtul Kaitsevägede Ülemjuhataja koos Soome

Vägede Juhatajaga ja saatjaskonnaga sõitis edasi Viiburi, kuhu jõuti järgmise päeva hommikul. Külalisi võttis siin vastu korpuseülem kindral Öhquist, kes jäi Ülemjuhataja saatjaks ka kahel järgmisel päeval. Jaanus oli ühes rivistatud aukompani ja meie Ülemjuhatajale esitleti Viiburi garnisoni vanemaid ohvitseri. Sama päeva ennelõunat jälgiti Karjala Kaardiväe rügemendi taktikalisi õppusi, millest võttis osa üks kompani, kõvendatud raskete relvadega. Pärast lõunat tutvuti Viiburi garnisoniga ja linnaga. Märkimist väärib siinjuures sõjaväe haigla, mis on ehitatud tehnika viimase sõna järele ja mis oma sisseseadelt on modernsemaid.

Järgmisel päeval teostati ringsõit autodel Karjala-Kannases (kitsus Soome lahe ja Laadoga järve vahel), külastades siinseid garnisone. Pikk automatk pakkus huvitava üldpilti Lõuna-Soome lainelisest maastikust, selle järvede ja järvekeste rägastikust ja Soome maanteede heast seisukorrast. Jõudnud öhtul pimedas Imatralle, tutvuti veel samal päeval Soome suurima jõujamaga, mille laiendamine on praegu teoksil.

17. oktoobril jätkati automatka, tutvudes keskpäeva paiku Lappeenranta linnakeses (Imatrast umbes 40 kilomeetrit läänes) rat-

Saabumine Helsingi. — Kindral Laidoner koos Soome Vägede Juhatajaga kindral Östermaniga mööduvad Soome Valgekaardi rügemendi aukompanist.

sa-brigaadi väeosade, ruumide ja maneežidega, kuna pärast lõunat Kymine paberi- ja tselluloositehase vabrikutega. Järgmise päeva hommikul jõuti rongiga tagasi Helsingisse. Sama päeva hommikupoole käidi tutvumas Kaitseliidu Kooliga Tuusulas. Kell 1300 andis Vabariigi President külalise auks lõunasöögi. Kell 1700 külastas marssal Mannerheim meie Ülemjuhatajat ja kell 2000 oli Eesti saadiku juures õhtusöök.

Külaskäigu viimasel päeval hommikupoolel vabal ajal Kaitsevägede Ülemjuhataja külastas Helsingi suuremat kunstimuseumi „Ateneum’i“, Parlamendihoonet j. m. Kell 1200 Ülemjuhataja asetas pärja Soome Vabadussõjas langenute ja Eesti Vabadussõjas langenud soomlaste mälestussambaile.

Kell 1300 andis Kaitseminister külalisele lahkumislõunasöögi, millest võtsid osa Soome valitsuse liikmed, marssal Mannerheim, väejuhatus, Eesti saatkond ja teisi. Kell 1600 Kaitsevägede Ülemjuhataja lahkus Helsingi sadamast torpeedopaadil „Sulev“. Lahkumise puhul oli sadamasse rivistatud aukompani, kuna Ülemjuhatajat saatsid meie laevani Vägede Juhataja kindral Österman ühes teiste vanemate juhtidega ja Eesti saadik härra Rebane.

Meie Ülemjuhatajat võeti vastu Soomes äärmise suure südamlikkuse ja sõbralikkusega. Soome President, Vägede Juhataja ja valitsuse liikmed kõik kinnitasid oma poolehoidu Eestile ja rõhutasid meie kahe vennasrahva suurima sõpruse vajadust.

Vastuvõtt Helsingis Vägede Juhataja kindral Östermani poolt. — Kaitsevägede Ülemjuhatajast paremal kindral Österman, vasemal — Kaitseminister Oksala.

Soome Vabadussõja mälestussammas Viiburis. — Paremal ülal: Kaitsevägede Ülemjuhataja õppesentrumis Tuusulas. All: Karjala kaardirügemendi taktikalisel õppusel Viiburi lähedal. Pildil Kv. Ülemj. kindral Laidoner, Vägede Juhataja kindral Österman, korpuseülem kindral Öhquist ja 2. diviisi ülem kolonel Hägglund.

Kas kohtamislahing on omaette lahingutüüp?

Kolonel-leitnant A. Laats.

Kolme aasta pärast täitub 50 aastat kohtamislahingust, sest aastal 1888. leidis ta esimest korda ametlikku käsitlemist saksa rivi-eeskirjas, kuna varem tunti vaid kahte klassikalist lahingutüüpi, pealetungi ja kaitset. Seega Saksamaa osutub kohtamislahingu kodumaaks, kuna tema isaks loetakse vanemat Moltke't ja ristiisaks kindral v. Schlichting'ut. Kohtamislahing on Moltke uute strateegiliste ideede *) saavutus taktika vallas, milline jäi talle endale tundmatuks ning ta ise ei suutnud neid „tundmatuid lahingutüüpe“ hoida vaos 1866. a. ja 1870—71. a. sõdade lahinguväljadel. Tänu kindral v. Schlichting'ule (Moltke ideede uurijaid ja süvendajaid ning saksa omaaegseid kuulsamaid sõjateoreetikuid) omas kohtamislahing täiskodaniku õigused ning pääses 1888. a. saksa rivimäärustikku, omades seadusliku nimetuse „kohtamislahing“.

Vaatamata kõigele sellele, et kohtamislahing tõi juba 1866. a. ja 1870—71. a. sõdades oma kodumaale võite, kuigi ta esines seal veel metsikult, teoreetiliselt täiesti läbitöötamata ning omamata teaduslikku alust, ja et ta andis Maailmasõjas üldse ja eriti algeperioodi piirilahinguis nii lääne- kui idarindel (Ardennide lahingud ja Ida-Preisimaa operatsioonid) „kurbe õppetunde“ neile, kes teda hülgasid, ollakse ka tänapäeval tema, kui erilahinguvormi suhtes väga mitmekesistes arvamistes.

Praegused vaated nii üksikutes armeedes kui isikuis, lähevad tunduvalt lahku. Ühed näevad kohtamislahingus pealetungi-lahingu eritüüpi, milline millegagi ei eralduvat viimastest, teised tahavad jälle paigutada tema alla igasuguse lahingu, kuna paljud kinnitavad koguni, et niisugust lahingut üldse ei

*) Moltke strateegiliste ideedeni valitses Napoleoni I sõjakunsti teooria. See seisis selles, et enne lahingut sündis vägede liikumine, koondumine, ja alles selle järele lahing. Väed liikusid toidustamise soodustamise ning kiiruse saavutamise mõttes lahus (I akt), sellele järgnes lahinguvälja ees koondumine (II akt) ja alles pärast koondumist anti lahingukorraldused (III akt). Moltke strateegiliste tõekspidamiste järgi sünnib vägede koondamine otse lahinguväljale; siin kaovad paused Napoleoni aktide ((koondumine ja lahing) vahel ning lahing areneb hargnemisega rännakust otseselt; väekoondised liiguvad varustatuina üldülesandega teatud operatsiooni objekti vallutamiseks, suunatuina mitmest küljest.

olevatki. See paneb tõesti mõtlema ning tekib küsimus, kas selle mõiste alustes ei peitu mitte selgusetus ja leidubki juba autoriteete, kes tähendavad, et juba üksi see, et üksikute riikide lahingueeskirjad käsitlevad kohtamislahingut kui erilahinguvormi mitmekesiselt, olevat selgeks pildiks sellest, et ta olemasolu olevat rohkem kunstlik kui sõjateaduse loomulik sünnitus.

Tähtsamate riikide armeedes valitsevaid arvamusi kohtamislahingu aluste kohta võiks tänapäeval jagada kahte suuremasse rühmitusse. Esimeses rühmituses leiab kohtamislahing erilahinguvormina täielikku tunnustamist; siia kuuluvad, Saksamaaga eesotsas, N.-Vene, Jaapani, viimasel ajal ka Poola ja teiste riikide armeed. Teise rühmitusse kuuluvad, Prantsusmaaga eesotsas, need armeed, kes vaatavad kohtamislahingule kui pealetungi-lahingu eritüübile. Siia hulka võiks lugeda ka meie armee ametlikku vaadet, kuna ka meie L. E. näeb kohtamislahingus pealetungilahingu erijuhust. Laseme kõnelda L. E. § 237 enesel: „Pealetungida võidakse:

- vastasele, kes on liikumisel;
- kaitsele asunud vastasele;
- kaitsele asunud ja end kindlustanud vastasele;“

Samas § öeldakse: „...Kui vastane on liikumisel ja kokkupõrkel meie osadega, asub ka pealetungile, siis tekib kohtamislahing...“

Kuigi meie lahingueeskiri käsitleb kohtamislahingut pealetungilahingu eritüübina, sarnlevad tema põhimõtted ja tõekspidamised siiski täiesti esimese rühmituse omadele. Seega meil armee väljaõppe teostub ka esimese rühmituse väljaõppe kohaselt.

Peale selle võiks luua veel kolmandama rühmituse. Siia kuuluksid need sõjateoreetikud, kes üldse ei tunnista kohtamislahingu olemasolu, ei iseseisva lahinguna ega pealetungilahingu eritüübina *).

Nii siis mitu vaadet. Selle põhjust tuleb otsida sellest, et kohtamislahingu mõistet püütakse selgitada vaid välistunnuste järgi; nii väidetakse tihti, et kohtamislahing on niisugune lahing, milline areneb ühel ja samal ajal vastamisi pealetungijate vahel otseselt rännakust, mõistes seda nii,

*) „Militärais Apskats“ nr. 3 — 1933. a.

nagu näiteks kaks pataljoni kohtuksid kui kaks rongi ühel roopapaaril.

Baseerudes vaid välistunnustele oleks tõepoolest raske jaotada lahingut — lõplikku ja tähtsamat akti, kus inimene püüab võita oma vastast — mitmesse liiki, s. o. kas pealetungiks või kaitseks ühe või teise lahingupoole suhtes. Tegelik pilt on igas lahingus niisugune, et üksikutes kohtades sünnib kaitsetegevus või isegi taandumine, kuna teistes rajoonides samal ajal pealetung, edasiliikumine või isegi jälitamine. Seega siis ühes ja samas lahingus, kus kohtuvad kahe poole tahted üksteist võita, varieeruvad väliselt mitmesugused tegevused, kus ei saa määrata ühelegi lahingupoolele puhast lahingu prototüüpi.

Peale selle armastatakse tavaliselt väita, et kohtamislahingu tunnusmärkideks on olukorra selgusetus, kiire otsuse võtmise hädavajalikkus, algatuse haaramise ja kiire tegevuse vajadus, kuna teiselt poolt tuuakse vastuväiteks samade elementide vajadust ka teistes lahinguvormides.

Siis tuuakse k. l. eritunnuseks veel teisi momente: Sakslased nõuavad vägede hargnemist vaenlase ees ja jõudude gruppeerimist rännakul kolonnidena ning manööverdamise vabaduse säilitamiseks teostada hargnemist võimalikult hiljem. Prantslased sellevastu rõhutavad meetodilist ja kaalutud liikumist hüppeina ja hargnenult kogu viimase päevateekonna ulatuses; see tagavat tule ja elava jõudude varude ülekaalu tekkimise lahingus. Inglased ja veel rohkem ameeriklased loevad tähtsamaks momendiks kohtamislahingus o o t a m a t u s e tegurit.

Ka ainult nende tunnuste järgi oleks tõesti mõttetu defineerida kohtamislahingu mõistet, sest ka neist elementidest ei ole vabad teised lahingutüübid ja lahingutegevus üldse.

Kohtamislahingu eitajad omalt poolt väidavad koguni, et hästi korraldatud luure- ja kaitsesüsteem, vähemalt teoreetiliselt, milgi tingimusel ei võimaldavat o o t a m a t u t kohtamist vastasega, mille tõttu ei võivatki tulla üldse kõne alla kohtamislahing. Iga väejuht pidavat tagama endale alati ja kõikjal aja, mis vajalik otsuse- tegemiseks, käsuandmiseks ja kavakindlalt lahingukorda asumiseks, sealjuures ilma erilise rututa. Koguni kõige väiksema üksuse ülem pidavat hoolitsema, et vaenlane ei tekitaks temale o o t a m a t u s t. Selleks olevat tal kasutada küllaldane arv vahendeid, olevat vaid tarvis tahta ja osata neid kasutada.

Nii umbes defineeritakse kohtamislahingu

mõistet ning vaieldakse tema erilahinguvormi esinemise õiguse üle. Ei leita tema kohta ühist keelt ega anta talle ühesugust vääristust.

Ülaltoodud väiteid kokku võttes ja pidades silmas, et üldse on raske anda mingisuguse lahinguvormi kohta täielikku definitiooni, eriti veel siis, kui baseerutakse ainult lahingutüübi väliste tunnustele või tuuakse esile neis valitsevaid tegevusviise, tuleb otsida kindlaimaid ja püsivamaid tunnuseid, millised annaksid tõelisema määrangu.

Sellepärast ongi mõned sõjaautoriteedid *) otsinud kohtamislahingu eksisteerimise kaitseks tunnuseid lahingu sisemisest valdkonnast, lahingu olemusest (loomust), lahingu peategurist — inimesest, tema hingedelust, tema suhtumisest lahingusse. Lahingusse astub inimene — või mass juhitud ühest isikust, juhi põhimõtte — teostama lõplikku ja tähtsamat akti, kus ta püüab saavutada võitu oma vaenlase üle. Et saada lahingus võitu, selleks on tarvis hävitada või purustada lahingust osavõtvad vastase jõud, vallutada tema võimuses olev maa-ala ning painutada teda oma tahte alla.

„Xenophont'i **) igivana, kuid igavesti elulise määruse järele seisab sõjakunsti olemus selles, et alati ja kõiges tuleb tagada endale tegevusvabadus.

Vaba on ainult see, kes lööb, aga mitte löökide saaja. Selleks, et lüüa edukalt vaenlast, peab ennetavalt haarama oma kätte tegevusealgatuse ning alistama teda oma tahtele, selleks on aga vaja liikuda, tungida peale, paraliseerides vastasel samad püüded. Löökide tagasitõrjumine on aga otstarbekam seistes paigal, kaitsmisega.“

Meie L. E. § 224 kõneleb: „Pealetung võimaldab suruda peale oma taht vastu vastasele tema tagasiviskamisega ja hävitamisega.

Edu pealetungil saavutatakse mitte ainult pealetungija jõulise tugevusega, vaid: — juhtides ja vägedes valitseva julge ja kindla tahtega võita; ...

... Võidutahte aluseks on juhi ja vägede usk oma võimetesse ja veendumus võitluse vajadusse. Ta väljendub kõikide püüdes teosteda aktiivselt igakord, kui seda vähegi võimaldab olukord (minu sõrendused A. L.).“

Püüame siinkohal esiletoodud mõtteid veidi dešifreerida ning lähemalt seletada.

Kui vägi eesotsas oma juhiga astub lahingusse või on sunnitud võtma vastu la-

*) Prof. A. Andogskii — „Wstrečnoj boi“ Petrograd 1918. a. — endise Wene sõjaakadeemia professoreid.

**) Sama — lehek. 15.

hingu, siis võime määrata, et mõlemad pooled on võitlustahtelised, ning püüavad saada võitu oma vastase üle.

Tähendab, lahingu tekkimiseks on vaja esihoones, et mõlemad lahingupooled oleksid võitlustahtelised. Kuid tihti näeme sõjaajaloost, et pooled on küll võitlustahtelised, kuid ei sünni tegelikult lahingut: mõlemad pooled asuvad kaitse seisukorras ning ei püüta purustada vastast ega vallutada tema võimuses olevat maa-ala. Siin mõlemad pooled on n. ü. passiiv-võitlustahtelised (maailmasõjast hästi tuntud kohtsõja olukord, kuspäevi, nädalaid ja isegi aastaid seisid vastased vastamisi lahingu tekkimise kaugusel, kaitstes vaid oma positsioone ja tülitades üksteist ainult üksikute väemate luuretekedega ja suurtükitulega). Sellest selgub, et lahingu tekkimiseks on veel vaja, et vähemalt üks pool esineks aktiivselt, s. o. peaks olema aktiiv-võitlustahteline. Muidugi lahing võib tekkida ka siis, kui mõlemad pooled on aktiivsed, s. o. aktiivvõitlustahtelised või võidutahtelised.

Sõjaajalugu kinnitab, et sõda kestab kahe poole vahel küll aastaid, kuid lahingud ise esinevad harvemalt, millede kestvus ei ole kuigi pikk — tunde, päevi või kõige rohkem nädalaid (kui teostatakse mõnd suuremat operatsiooni). Sellest näeme, et sõjas pooled on suuremalt osalt passiivvõitlustahtelised (kui üks või mõlemad pooled loobuvad ka passiivvõitlustahtest, lakkab sõda, sest ei ole enam sõdijat, vastupanejat), kuna aktiivvõitlustahte tekib ühel või mõlemal vastasel vaid ajaliselt.

Nüüd tekib küsimus, mis on siis põhjuseks, et üks või mõlemad pooled muutuvad aktiivvõitlustahtelisteks. Selleks on vaja kõigepealt, et juhtides ja vägedes valitseks kindel ja julge tahe võita, tungida peale vastase tagasilöömise või hävitamise eesmärgiga (L. E.). See omakorda võib tekkida siis, kui tuntakse oma järgi tegevusvabadust, kui tuntakse vastase üle üleolekut kas jõus või oskuses, kui omatakse usku oma võimesse ja ollakse veendunud võitluse vajadusse. Viimane on eriti oluline, kuna tihti tuleb tungida peale reflektiivse tunde järgi ja teostada nii ja mitte teisiti, täites oma püha kohustust (siin täidetakse lihtsalt ülema käsku, milline määrabki kindlaks pealetungi tegevuse).

Seega jõudsimme selgusele, et lahingu tekkimise peateguriks on ikkagi inimrelva (õigemini juhi) sisemine hingeline seis, s. o. millises astmes on tema võitlustahte; viimane omakorda kirjutab ette juba kõik muu:

kas võidu saavutamiseks tungida käesoleval momendil peale, või esinevad paremused kaitsetegevusega või koguni taandumisega jne. jne.

Jäädes selgitatud lahingu ja tema tekkimise sisetunnuse juurde, võime poolte võitlustahte astme järgi määrata kindlaks ühe või teise poole suhtes esineva lahingutüübi lahingus:

— suhtuvad mõlemad pooled lahingusse aktiivvõitlustahteliselt, sünnib mõlemate suhtes kohtamislahing,

— suhtub üks lahingupooltest lahingusse aktiivselt, teine passiivselt, sünnib esimese suhtes pealetungi-lahing ja teise — kaitselahing.

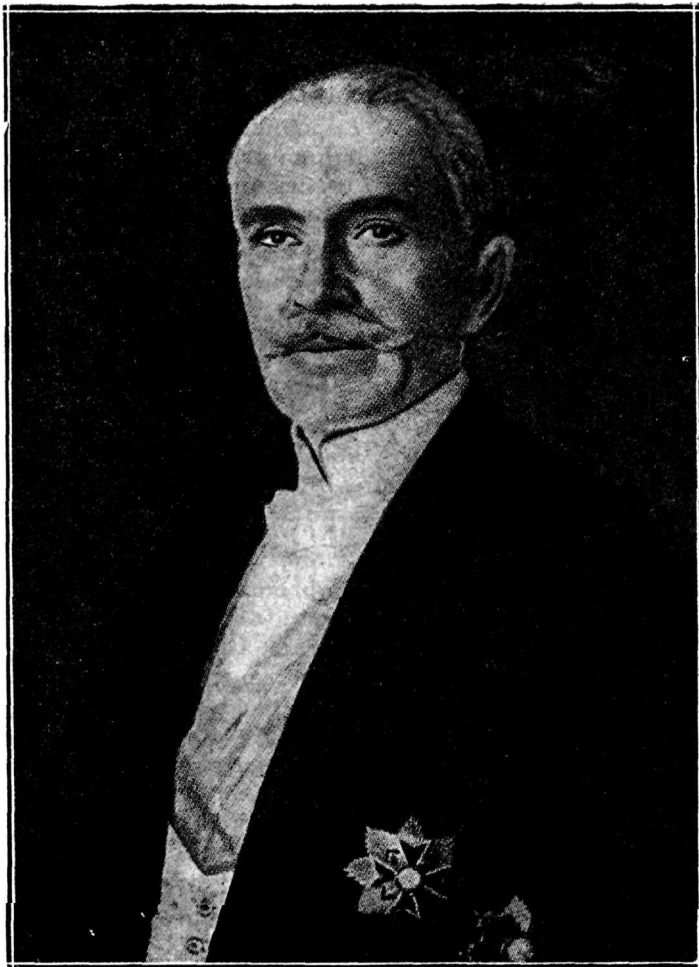
Teiste sõnadega: aktiivvõitlustahtelisel pooltel võib seista ees kas pealetungi- või kohtamislahing, olenedes vastase võitlustahtest — aktiivne või passiivne, kuna passiivvõitlustahtelisel pooltel seisab ees nii kaua kaitselahing, kui ta ise muutub tekkinud olukorra tõttu aktiivvõitlustahteliseks.

Lõpuks ehk tekib küsimus, kas ülal selgitatud sisetunnuselgi on nii määrav tähtsus kohtamislahingu mõiste selgitamisel. Sellele saame vastuse, kui selgitame omale lahingu poolte ülesandeid lahingus endas. Lähitundes ülal selgitatud lahingupoolte võitlustahte astme seisukorrast lahingu tekkimisel, on ju loomulik ja loogiline määrata, et poolte peamiseks ülesandeks on hävitada vastase võitlustahte. Nii püüab pealetungija, aktiivvõitlustahteline, murda kaitsja passiivvõitlustahte lõppeesmärgiga, et viimane üldse loobuks ning lakkaks edaspidisest lahingust ning hävineks, kuna kaitsja, passiivvõitlustahtelise, omakordseks püüdeks on murda esihoones pealetungija aktiivvõitlustahte, seejärel hävitada ka ta passiivvõitlustahte (kui viimane ehk peatus kaitsejoone ees), muutudes ise aktiivvõitlustahteliseks.

Kohtamislahingus, kus põrkavad kokku kaks aktiivvõitlustahtelist vastast, kes mõlemad juhitud püüdest hävitada või murda oma vastase võitlustahte, siis on enam kui selge, et kohtamisel püüab kumbki pool esihoones murda oma vastase aktiivvõitlustahte, säilitades seda enda juures. Siin esineb seega esimene ülesanne ühtlasi raskeim ja julmim kohtamislahingus. See tehtud, tuleb asuda järgmise ülesande täitmisele, mis seisab selles, et vastasele ei lubata ära kasutada kaitseparameetri (samuti, kui talt kisti ära pealetungi paremused esimese ülesande juures), et ta ei saaks tagasi aktiivvõitlustahte; selleks on vaja murda ka ta passiivvõitlustahte. See oleks kohtamislahingu teine

Poola Vabariigi aasta- päeva puhul

11. novembril 1935

Prof. Ignacy Moscicki

Poola Vabariigi President

ülesanne. See seisab selles, et sundida vastast kaitsema tingimustes, millised ei soodusta ta kaitsetegevust. Need tingimused oleksid: 1) mitte lasta kohaneda maastikule, kasutada ära tuld, 2) mitte anda talle võimalusi läbi viia vägede gruppeerimist selleks, et väiksemate jõududega takistada pealetungija surumise ühes kohas ja samal ajal teisel tungida peale suuremate jõududega ja 3) mitte anda võimalusi viia läbi kindlustustöid maastiku kõvendamiseks.

Kui on need ülesanded täidetud, tuleb paraliseerida kõik vaenlase kaused aktiivsusele ning lõplikult murda ta võitlustahet, sundides teda loobuma võitlusest. See on kohtamislahingu kolmas ülesanne. Ajaloost on palju näiteid, kus tihti ei viida lõpule kohtamislahingu kolmandat ülesannet, s. o. ei viida läbi jälitamist.

Niiviisi näeme, et kohtamislahingu loomuses peitub julmim võitlus moraalses valdkonnas, kus on tegemist peamiselt vastase

võitlustahte järkjärgulise murdmisega. See on võitlus inimrelva suhtumises lahingusse, mis kirjutavad ette tegevuse viisi välistatuna. Sealjuures ei tule seda tegevusviisi vaadelda kaugeltki nii, nagu kohtuksid näiteks kaks pataljoni kui kaks rongi ühel roopapaaril. Vaid siin varieeruvad poolte tahete teostamiseks mitmesugused tegevused — siin pealetung, seal kaitse, kolmandas kohas tagasitõmbumine, neljandas kohas jälitamine; helkeks peatus, ümbergruppimine ja jälle edasi, nii kuidas seda olukord iga kord määrab. See sünnib nii kaua kui mõlemad pooled on aktiivvõitlustahtelised. Muutub üks passiivvõitlustahteliseks, jätkab teine kohtamislahingu teise ja kolmanda ülesande täitmist. Muutuvad mõlemad pooled passiivvõitlustahtelisteks, vaibub lahing ning võtab kohtsõja kuju. Kuid need tegevusviisid, millised esinevad kohtamislahingus, ei sarnle kaugeltki harilikule pealetungi- või kaitselahingu tegevustele. Nad omavad siiski erilise seisundi (kiire ja ennetav tege-

vus, selgusetus, ootamatuse tähtsus, kiired otsused jne. jne.)

Need põhimõtted ja tegevusviisi juhendid on küllalt põhjalikult käsitletud meie lahingueeskirjas (L. E.), eripeatükina, kus tähelepanelik lugeja võib lähemalt tutvuda nende iseäraldustega. Neid ei ole mitte vähe. Peale selle võib veenduda ja veendubki, et

kohtamislahing on ikkagi omaette lahinguvorm, iseseisev lahingutüüp, milline oma iseäraldustega omab ning vajab erireegleid ja millega meie armee ja eriti tema juhtkond peab olema täiesti kodus, kui ei taheta, et korduksid Maailmasõja „kurvad õppetunnid“.

„Juhi käsiraamatu“ ilmumise puhul.

„Juhi käsiraamatu“ koostamise mõte kerkis esile 1933. a., saades tõuke „Sõduri“ kaasandena väljaantud „Taskutähtraamatu“ ilmumisest.

Juba sama aasta septembrikuul astus kokku asjast huvitatud ohvitseride komitee, kes otsustas asuda mainitud raamatu koostamisele. Moodustati raamatu koostamise toimetuse kolonel Traksmäe juhatusel. Toimetuse asus ka kohe tööle ja esialgsete kaavatsuste kohaselt loodeti „Juhi käsiraamat“ anda välja 1934. a. alul. Väljaandmine jäi „Sõduri“ toimetuse ülesandeks. Vahepeal valmisid ka raamatu väljaandmise kulude kalkulatsioonid ja 1934. a. kevadel avatakse eeltellimine, mis leiab soodsa vastukõla.

Kuid 1934. a. kevadel asetleidnud sisepoliitilised sündmused ja nendega seoses olevad ümberkorraldused toovad kaasa ümberpaigutusi juhtide peres. Uutele ametkohtadele sattudes osa „Juhi käsiraamatu“ koostajaist on koormatud oma otsekoheste ülesannetega ja ei saa tegutseda raamatu koostamise alal senise eduga.

1935. a. alguses püsib „Juhi käsiraamat“ ikkagi kavas ja töö jätkub. Huvi raamatu ilmumise vastu on aga suur, mis nähtub hulgalistest ja sagedastest järelepärimistest „Sõduri“ talitusest. Toimetuse loodab jõuda peatselt töödega lõpule ja avaldab lootust, et käsiraamat ilmub juba lähemal ajal.

Tegelik elu aga näitas, et see „lähem aeg“ saabus alles nüüd.

Peatudes viibimise põhjuste juures tuleb peale eelpoolmainitud asjaolu nimetada veel teisigi. Esialgse kalkulatsiooni kohaselt „Juhi käsiraamat“ pidi sisaldama kokku 293 lehekülge á 40 rida á 42 tähte. Raamatu koostamisel aga ilmnes, et on raske antud trükipinnale paigutada kõike, mida käsiraamat peaks sisaldama. Teatud osa sisukor-

rast sai hoopis laiema ulatuse, ja tuli võtta juurde ka uusi täiendavaid osi.

Praegune „Juhi käsiraamat“ sisaldab juba 447 eelpoolmainitud suurusega lehekülge. See sisulise mahu suurenemine paratamatult tõi juurde ka tööd ja ajakulu.

Et „Juhi käsiraamat“ kaitsevälase silmis oleks usaldusväärne, siis on nõudeks et temas leiduvad andmed oleksid ka kõigiti kontrollitud ja õiged.

Selle nõude rahuldamiseks ongi käsiraamatu trükivalmis seadja — Kv. Staabi VI osakond — oma ülesande võtnud väga tõsiselt, lastes sisu läbi pooltosina korrektoori.

Ka puhttehniliste pisiküsimuste alal oli väljaandmise juures küllaltki tööd. Näiteks seati üles nõue, et „Juhi käsiraamat“ olgu sobiv ka kaasaskandmiseks. Seega kaust ja formaat olgu väike.

Siin seoses trükipinnaga kerkis üles trükitähtede küsimus. Oli vaja vähe ruumi nõudvate tähtede juures säilitada selge ja loetav kiri. Lahendus saabus seega, et trükikoda nõustus tellima välja erilise, selleks sobiva komplekti trükitähti.

Selle tulemusena saabus kõigiti nõuetele vastav trükk.

Järgmisena võiks mainida kõite ja kausta küsimust. Kuna kõneall olev käsiraamat on meil esmakordne ja puudusid vastavad eeskujud, tuli katsetamise teel leida raamatule ka sobiv välimus. Kõitematerjali valides esines nõue, et materjal oleks vastupidav ka välioludes, s. t. et ta oleks ka veekindel.

Selle nõude rahuldamine aga olemasolevate rahaliste võimaluste juures polnud kõige kergem.

Eelpooltoodud näited sisaldavad tõepoolest pisiasju, kuid peab pidama meeles, et õieti lahendatud pisiasjade kogusummast oleneb teose kvaliteet ja nende pisiasjadegi teostamine nõuab aega. „Sõ-

duri“ toimetused loodab, et lugupeetavad „Juhi käsiraamatu“ ootajad lepivad paratamatult ajakaotusega teose kvaliteedi arvel.

Vaatamata teose sisulise mahu suurenemisele kaasaskäivale kulude suuremisele, saadame käsiraamatu ettetellijatele väeosa- de ja asutiste kaudu seniste tingimustega. Ülejäävad eksemplarid tulevad edaspidi vabamüügile „Sõduri“ tellijatele à Kr. 250, teistele — Kr. 3.

Kõneall oleva raamatu sisulise külje kohta on juba võetud sõna teisel. „Sõduri“ toimetusel kui väljaandjal on siinkohal meeldivaks ülesandeks avaldada t ä n u „Juhi käsiraamatu“ koostajatele ja kõigile, kes oma abiga ja nõuga on kaasa aidanud selleks, et meie sõjakirjandus on rikkastunud uue algupärase ja väärtusliku raamatuga.

Ülevaatlikke märkmeid „Juhi käsiraamatust“.

Äsjailmunud „Juhi käsiraamatu“ I väljaanne kujutab mahukat koguteost, mille koostamisest on võtnud osa 25 ohvitseri ja eriteadlast ja mis sisaldab kogusummas 447 trükilehekülge rikkalikku, 55 joonisega illustreeritud ja suurelt osalt tabelite, väärtuslikkude arvuliste andmete ja käsuvormide näol kokkusurutud materjali kõige mitmekesisematelt aladelt, millega kaitsevägejuhtkonnal tuleb tegemist teha eeskätt juhtimisülesannete täitmisel ja mitmesuguste sõjatehnilise iseloomuga küsimuste lahendamisel. Selle kõrval käsiraamat tahab pakuda kokkuvõtlikult mõnesuguseid, kaitseväge juhi seisukohalt sagedasti vajalikke üldise iseloomuga andmeid ja ühtlasi olla käepäraseks juhteks kv. juhi teenistuskäiku ja isiklikesse õigustusisse puutuvate küsimuste alal. Raamatu käsitlemise hõlbustamiseks temasse koondatud materjalid on jaotatud oma kuuluvuse kohaselt kolme eri ossa: üldosa, vägede juhtimise ala ja tehniline osa.

K ä s i r a a m a t u ü l d o s a algab 1935.—1939. a. tabelkalendrest koosneva kalendaariumiga, milles peale selle antakse veel tabel liikuvate pühade kohta 1935.—1940. aastail, päikese tõusu ja loojaku kella- aegade tabel ja lõpuks juhis üleminekuks meil maksvalt ühtlusajalt teistele. Kalendaariumile järgneb meie kaitsevägeosa- de ja asutiste aastapäevade nimestik, lühike kronoloogiline sündmuste tabel Eesti ajaloo- t, andmestik Eesti rahvastiku territoriaalse jagunemise kohta ja võrdlev, tabelikujuline ülevaade tähtsamate riikide sõjalistest jõududest. Edasi käsiraamatus tuuakse üksikasjalikud, täpsed võrdlustabelid meeter- mõõdustiku ja muude tähtsamate, välismaal tarvitusel olevate või Eestis varemalt tarvitusel olnud mõõduühikute kohta pikkus-, pinna-, mahu-, raskuse-, paberi- ja mere-

mõõtude alal, kogu tähtsamaid, sagedami- ni kasutatavaid matemaatilisi valemeid alge- bra, geomeetria, trigonomeetria ja füü- sika alalt, samuti arvutuste lihtsustamiseks naturaalarvude ruutude, kuupide, ruutjuar- te ja kuupjuurte tabel.

Materjalina kehalise kasvatusel alalt käsiraamatu üldosa toob normid Talve- spordi Liidu suusatamismärgi saamiseks ja arvulisi andmeid sportlikest hiilgesaavutis- test 1934. a. lõpul.

Üldosa kuuluvais järgnevais artiklis leiavad kokkuvõtlikku ning ülevaatlikku käsitlemist kaitseväge juhtide, eriti ohvitse- ride teenistuskäiku, teenistustasusid ja muid kv. juhi kutsega seotud isiklikke õigustusi ja kohustusi reguleerivad seadlused ja mää- rused. Neist esikohal asetseb võrdlemisi üksikasjalik, 15-leheküljeline kokkuvõte ohvitseride teenistuskäigu seadlusest ja selle täiendustest, kusjuures peale kaitseväge te- gevteenistuse ohvitseridesse puutuva osa on käsitletud ka piirivalve ohvitseride ja kaitse- liidus teenivate tegeliku kv. teenistuse oh- vitseride teenistuskäik, samuti tagavaraväe ohvitseridesse puutuvad normid. Alalise kaitseväge ohvitseride teenistustasude kohta käivas artiklis leiame ümmarguse ülevaate ohvitseride palganormidest, teenistusvanuse tasu määradest, korteri-, kütte- ja valgus- tusraha normidest, ametisõitute tasumäära- dest, mitmesugustest päevarahadest, laste- abirahadest ja ühekordsetest toetustest ühes saadetega Riigi Teataja numbritele ja kä- sukirjadele, milles vastavad seadlused või korraldused avaldatud. Järgnev lühike kuid täielik kirjutis arstiabi korraldusest kaitse- väes ohvitseridele, kv. ametnikele, üleaja- teenijaile ja nende perekondadele ühes saa- detega asjaomaste seadluste, käsu- kirjade ja ringkirjade peale on eriti väärtuslik sel- letõttu, et küsimuse kohta käivad seaduse-

normid on äärmiselt laiali pillatud ja see pärast abitarvitajale raskesti kättesaadavad ja käsitatavad.

Artikkel ohvitseride, kv. ametnikkude ja nende perekondade pensionide ja toetusrahade kohta kujutab oma ligemale 10-leheküljelise mahu juures ümarikku kokkuvõtet Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseadusest ja selle täienduseks avaldatud seadusnormidest. Seega nimetatud artikkel kujuneb asjast huvitatud kv. juhtidele väärtuslikuks käepäraseks õiendusmaterjaliks pensioni puutuvais küsimuis.

Käsiraamatu üldosa lõpeb lühemate ülevaadetega ohvitseridekogude korralduse, üleajateenijaisse puutuvate seadluste ja kaitseliidu tegevuse ja organisatsiooni kohta. Välja on jäetud ruumi kokkuhoiu eesmärgil sellest käsiraamatu osast sinna esialgu paigutada kavatsatud kaitseväe vormi kandmise reeglid ja teenistustasude alalt ohv. ja kv. ametn. kraamivarustise tabelid, milliste alal on ette näha tunduvaid muudatusi arvatavasti lähemas tulevikus kinnitamisele tuleva uue kaitseväe vormi maksma-hakkamise korral.

V ä g e d e juhtimise ala käsitlevale osale „Juhi käsiraamatus“ on pühendatud kokku 116 lehekülge. Selle ruumi piirides käsiraamat pakub lugejale äärmiselt kokkusurutud kujul väga rikkaliku kogu hoolikalt väljavalitud tähtsamaid taktikalisi põhimõtteid, väärtuslikke juhiseid ja näpunäiteid, tüüpilisemaid lahendusi ja viimistletud käsuvorme vägede liikumise, puhkuse, luure- ja lahingutegevuse aladelt.

V ä g e d e liikumise peatükis vaadeldakse põhjalikult lahingurännaku ettevalmistamise, teostamise ja julgendamise tehnikat, peale selle temas tuuakse tarvilikumad tehnilised nõuanded ja andmed vägede vedude alalt. Vajalikkude arvutuste hõlbustamiseks, toodud põhimõtete rakendamise selgitamiseks ja juhtimistöö lihtsustamiseks kirjutist täiendavad tabelid väeliikide rännakukiiruste, päevateekonna ulatuse, mitmesuguse koostisega rännakukolonni pikkuste ja möödumiskestuse kohta, väeüksuste veoks vajalikkude vagunite arvestustabel ja rida näitlikke skeeme rännakukolonni koostamisest ja julgemisest, samuti rännakukäsu ja rännakutabeli vormid.

V ä g e d e puhkuse kohta käiv peatükk käsitleb tegevusi puhkuse ettevalmistamiseks, juhi ja valveosa ülesandeid puhkusrajoonis ja puhkekaitse väljapaneku ja teostamise tehnikat. Ka siin selgitavad teksti näitlikud skeemid vägede puhkeasetusest ja puhke-

kaitse korraldusest. Puhkekaitse alal peatatakse pikemalt eelposti ülema tegevuse juures.

Luure, pealetungi- ja kaitselahingu käsitluse aluseks käsiraamatus on võetud põhimõtte piirduda küsimuse sissejuhatuses vaid üksikute markantsete ja kõige hädavajalikumate põhimõtete lühida loeteluga, luua otsekohe konkreetne olukord, lahendada see vaadeldava üksuse seisukohalt ja väljendada võetud otsus näitliku käsu näol. Selline käsitlusviis on võimaldanud kokkusuuruda 75 lehekülje raamidesse tervelt 18 taktikalist lahendust ühes nende juurde kuuluvate skeemidega ja näitlikkude käskudega. Seejuures luure kohta käivas artiklis on vaadeldud luursalga, luurpatrulli ja luurpiilkonna ülema tegevus ja korraldused kindla luureülesande täitmiseks.

Pealetungilahingu peatükki koondatud näitlike taktikaliste lahenduste seerias käsitletakse mitmesuguste juhatusastmete tegevust eraldi kohtamislahingus, jälitamisel ja pealetungil kaitsele asunud vastasele. Kohtamislahingu olukorra kohta käsiraamat toob lahendused ja käsud kõvendatud väeosa ja pataljoni ülema seisukohalt. Pealetungi kaitsele asunud vastasele lahendatakse ja korraldatakse käskudega kõvendatud väeosa, üksiku pataljoni, kompani, rühma ja jao seisukohalt.

Juhtimistegevust kaitselahingus illustreerib käsiraamatus samuti kogu näitlikke taktikalisi lahendusi ühes nende juurde kuuluvate käskudega kõvendatud rügemendi kuni jao raamides. Muu hulgas siin käsitletakse välikindlustustööde kava koostamist ja antakse näitlik tuletabeli vorm. Eraldi lahendusena jälgitakse juhtide tegevust ja korraldusi lahingu katkestamisel ja taandumisel.

Juhtimise osa lõpeb kokkuvõtliku ülevaatega sõjategevuse iseäraldustest talvel vägede juhtimise, liikumise, puhkuse, julgendamise, luure ja lahingutegevuse seisukohalt.

T e h n i l i s e osa peale langeb käsiraamatust tervelt 253 lehekülge. Siia on koondatud võimaluste piirides täielik õiendusmaterjal kõigi väeliikide relvastise, varustise ning tegevuse iseäralduste kohta ja moodsate relvatüüpide omaduste ning mõju iseloomustamiseks; rikkalik valik väga mitmekesiseid juhiseid ja tehnilisi norme tähtsamate erialaoskuste ja eriteenistuste aladelt ning lõpuks andmeid naaberriikide sõjavägede organisatsioonist, relvastisest ja sõjalisest doktriinist. Pakutava hulgalise

Kolonel Villem Marder VR 1/2 †

Kolonel V. Marder †

Vabadussõjast osavõtnute read hõrenevad. Iga mööduv aasta viib enesega kaasa igaviikku Vabadussõja veteraane. Järjekordsenä nende hulgas varises manalasse 30. oktoobril s. a. kolonel Villem Marder tagavaraväest.

Kolonel Marder oli pärit Järvamaalt, Albu vallast; sündinud 15. 9. 1882. Üldhariduse omandas Paide linnakoolis. 1902. aastal läks vabatahtlikuna teenima end. Vene sõjaväkke 42. jalaväe polku. 30. 8. 1904 a. astus Tshugujevi sõjakooli, mille lõpetas 1906. aastal noorem-leitnandi auastmes. Kooli lõpetades määrati teenima 30. jalaväe Poltava polku. Maailmasõja puhkedes võttis sama polgu koosseisus osa Vene vägede sissetungist Preisimaale, kus 30. au-

gustil 1914. aastal lahingus Villenberg'i linna all ühes polguga langes sõjavangi. Sõjavangis viibis Saksamaal kuni 27. novembrini 1918. a., mil puhkeva revolutsiooni tõttu vangist vabanes ning ruttas kodumaale, kus vaheajal juba oli alanud Vabadussõda. Astus formeeritavasse eesti kaitseväge 5. 12. 1918. a. Teenis siin alul ohvitseride reservis. 15. 1. 1919. a. määrati ta II diviisi tagavarapataljoni ülemaks, millise pataljoni võttis korduvalt osa eesliimiteenistusest ja lahingutest. 25. 12. 1919. aastal viidi üle Sakala partisanide polgu ülemaks. Edasi määrati sõjakooli ülemaks 1. 6. 1920. a., sõjaväe ühendatud õppeasutiste ülema abiks majanduse alal 1. 10. 1923. a., I diviisi ülema abiks 1. 7. 1924. a., III diviisi ülema abiks 1. 10. 1928. a., II diviisi ülema abiks 1. 7. 1930. a., Tartu kaitseringkonna ülemaks 1. 4. 1934. a. ja kaitseväge staabi juurde kuuluvasse juhtide reservi koloneli ametikohale 16. 10. 1934. a. Vabastati tegelikust kaitseväeteenistusest vanaduse tõttu 1. 10. 1935. a. Kõrgendati kapteniks 1. 10. 1919. a., kolonel-leitnantiks 29. 2. 1920. a. ja koloneeliks 24. 2. 1922. a.

Kol. Marderile on annetatud Vabadussõjas ülesnäidatud teenete eest I liigi 2. järgu Vabadusrist ja normaaltalu. Peale selle omas ta ka kaitseleidiu Kotkaristi III klassi ning end. Vene Anna ordu IV j. aumärgi pealkirjaga „Vahvuse eest.“

*

Kolonel Marder oli kaitseväes üldiselt tuntud püüdliku ja otsekohese ohvitserina ning väga nõudliku, kuid ühtlasi õiglase ülemana. Tema silmapaistvat korraarmastust ja eeskujulikkust suhtumist oma kohustesse kriipsutab alla ka asjaolu, et Vabariigi ohvitseride keskkogu valis ta korduvalt oma revisjonikomisjoni liikmeks. Nõnda sündis see 1921., 1922., 1923., 1924., 1926., 1927., 1928., 1929. ja 1930. aastal. Peale selle oli ta sama keskkogu juhatuse liikmeks 1933. ja 1934. aastal.

Puhka rahu, väsinud kaasvõitleja! Olgu kodumaa mullakamar sul kerge kanda!

materjali kasutamise hõlbustamiseks suur osa temast tuuakse tabelite, jooniste ja skeemide näol.

Jalaväe tulirelvade kohta käiv materjal üksi juba sisaldab peale teksti 30 mitmesugust tabelit püssikaliibriliste relvade (sõjapüssid, püstolid, revolverid, pk-d, kk-d ja rk-d), käsigranaatide, püssigranaadipildujate, miinipildujate jne. omaduste, tööviime ja tule efektiivsuse selgitamiseks.

Suurtükiväge käsitlevas kirjutises leiame kokkusurutud kujul kõik tähtsamad andmed, mida teiste väeliikide juhtidel on vaja teada suurtükiväe organisatsiooni, materjalosa, laskemoona, lahingutegevuse ja laskeasjanduse alalt. Kirjutise lõpus on toodud iseloomustav ülevaade RKKA suurtükiväe organisatsioonist, materjalosast ja laskemoonast.

Soomusväe alal käsitletakse eraldi kõiki soomustatud võitlusvahendite liike: soomusronge, tanke ja soomusautosid. Iga liigi kohta antakse ülevaade tema iseloomustavatest omadustest, all-liigitustest, organisatsioonist ja kasutamise põhimõtetest, samuti tema vastu võitlemiseks kasutatavaist vahendeist, tehnilistest ja taktikalistest võtetest. Sisaldades rohkesti tehnilisi andmeid, kirjutis annab käsiraamatu kasutajale väärtuslikke lähtepunkte ja näpunäiteid tangitõrje organiseerimise küsimuste lahendamisel.

Ratsaväe artikli alla käsiraamatusse paigutatud materjalidest võib nimetada konseptiivseid andmeid hipoloogia alalt, ratsahobuse rakmetest, saduldusest ja käikudest, samuti lühikest ülevaadet ratsaväe rännakutehnika ja lahingutegevuse iseäraldustest, kergete osade kasutamise põhimõtetest ja RKKA ratsaväe organisatsioonist.

Lennuväe ja õhukaitse küsimused käsiraamatus on käsitletud väärilise põhjalikkusega. Lennuväe iseloomustus algab üldpildiga lennuväe võimetest, organisatsioonist ja liigitusest ühes üksikasjalikkude andmetega lennumasinade liikide omadustest ja relvastisest. Edasi lugeja leiab üksikasjadeni küüniva ülevaate lennuväe kasutamise- ja teotsemisviisidest, samuti lennuväe vaatlusse ja õhufotoalasse puutuvaist küsimusist kui ka sidepidamisest lennuki ja maa vahel. Sellele järgnevad näpunäited lennuväele antavate ülesannete koostamise ja väliaerodroomidele esitatavate tehniliste nõuete kohta. Teksti täiendavad tabelid maksvate lina- ja raadiosignaali kohta mitmesuguste KP-de jaoks ja lennukite riiklikkude tunnusemärkide tabel. Õhukaitse

ala kohta toodud materjalidest tuleb märkida ülevaadet aktiivsete õhukaitsevahendite omadustest ja kasutamisviisidest, tähtsamaid andmeid õhuvaatlusteenistuse alalt ja vägede õhukaitsekorraldusest.

Mereväe alalt leiame käsiraamatust üldise iseloomuga informatsioonimaterjali laeva elementide, relvastise, kaitsevahendite ja muude seadiste kohta, samuti üldpildi sõjalaevade liigitusest, laevaliikide iseloomustavaist omadusist ja laevastiku tegevuse mõningailt aladelt. Kirjutise lisas on antud tabelikujuline, võrdlemisi üksikasjalik ülevaade Soome, Läti, Saksa ja N. Vene sõjalaevastikkudest.

Pioneriasjanduse peatükis käsitletakse välikindlustustööde organiseerimise aluseid ja tuuakse rohkesti tehnilisi norme ja joonistega selgitatud andmeid kõigi tähtsamate laske-ehitiste, kaitse-ehitiste ja tõkete tüüpide kohta. Põhjalikult peatatakse tangivastaste tõkete ehitamise küsimusel. Peale selle siia on mahutatud vajalikumad näpunäited teedeparanduse, purrete ehitamise, ja ülemineku kohta koolmetest, jääd mööda ja ujudes, samuti konseptiivsed andmed purustustööde tehnika ja osmide ehitamise alalt.

Sideteenistuse alal käsiraamat sisaldab tähtsamate sidevahendite iseloomustust, sidevarustise õppekoosseise, norme ja näpunäiteid traatsideliinide ehitamise ja rikku- mise alalt ja põhimõtteid sideloomise kohta mitmesugustes lahinguolukordades. Ühtlasi siin antakse sidekäsu sisu loetelu ja Morse märkide tabel.

Gaasikaitse küsimuse alal leiame käsiraamatus ülevaatliku tabeli tähtsamate sg-de liigituse, tunnuste, omaduste, mõju ja vastavate esmaabi-võtete kohta, ülevaate sg-de kasutamise taktikast ja tehnikast, meteoroloogiateenistuse, g-luure, g-vaatluse korraldamise alused ja individuaalsete kui ka kollektiivsete g-kaitse vahendite ja võtete käsitle.

Topo-hüdrograafia ala kohta toodud kirjutises antakse peale mõnede kartograafiliste andmete ja erimõistetete selgitamise kasulikke näpunäiteid kaitseväge kaartide käsitsemise kohta. Samuti tuuakse siin meie uuemate kaartide kokkuseadelehed ja sagedamini ettetulevate topograafiliste tingmärkide tabel.

Hooldusteenistuse (senise terminoloogia kohaselt — tagala korraldamise) peatükk annab sisuka ja põhjaliku ülevaate vägede varustamise korraldusest ja tehnikast sõjaloludes, samuti sanitaar- ja veterinaarteenis-

tuse organisatsioonist ja funktsioneerimisest lahinguolukorras. Pakutav materjal on eriti väärtuslik temas leiduvate arvuliste andmete ja tehniliste normide rohkuse tõttu. Peale nimetatut peatükis leidub lühemat informatsiooni muudelt hooldusteenistuse aladelt ja operatiivkäsu II osa vorm.

Käsiraamatu viimaseks artiklikuks on ülevaade N. Vene punaväe taktikalistest ideedest. Selle sisuks on kokkuvõtted väeliikide organisatsioonist, nende kasutamise viisidest, taktikalise luure korraldusest ja lõpuks RKKA lahingudoktriinist. Peatudes üksikasjalikult punaväe lahingukorra, pealetungi ja kaitsetegevuse vaatlemisel, kirjutas iseloomustab selgelt, lühidalt ja tabavalt RKKA lahingupidamise iseäraldusi.

Kujult ja välimuselt käsiraamat näib

olevat praktiline ja igati õnnestunud. Sobiv formaat võimaldab tema kaasaskandmist taskus. Märkmete jaoks on jäetud raamatu lõppu mõned valged lehed. Juhi praktikas sageli vajalikkude vähemate mõõtmiste hõlbustamiseks on asetatud kaante sisekülgedele äärtele meeter- ja tollimõõt. Lõpuks raamatu selge, nägus trükk, hea paber ja meeldiv, kaaneilustisega varustatud kunstnahtkõide ühenduses väga tagasihoidliku hinnaga teevad temast õigusega toimetuse esindusväljaande raamatuaastal ja loovad kõik eeldused selleks, et ilmunud „Juhi käsiraamat“ leiaks sooja vastuvõttu nii kaitseväge kaadri kui ka reservväe juhtide peres ja kujuneks meie kaitseväge juhtkonnale armsaks, lahutamatuks kaaslaseks tema töös.

I. R—s.

Itaalia-Abessiinia sõja algus ja esimesed operatsioonid.

Sõjaks Abessiiniaga Itaalia mobiliseeris 7 regulaarset diviisi,¹⁾ 6 diviisi mustsärklasi²⁾ (fašistlikust miilitsast), 7 üksikut mustsärklaste pataljoni ja 2 pärismaalaste korpust (ühe Eritreas, teise Somaalimaal), kokku umbes 250.000 meest. Lennuväe, soomusjõudude, inseneriväe, tagalateenistuste jne. meeskondi juurde arvates vägede üldarv ületab 400.000. Kõik Itaalia väed on varustatud moodsate võitlusvahenditega küllaldaselt määral. Vaenulise tegevuse alustades ekspeditsiooniar mee käsutada oli ligi 500 lennukit, 350—400 tanki, üle 300 suurtüki (raskeid lugemata) ja 3.600 kuulipildujat. Vägede kohaletoimetamine lõppes septembris, välja arvatud kaks diviisi, mille vedu jäi oktoobrikuule.

Itaalia vägede peamine mass koondus Eritreas, ülejäänud — Somaalimaal. Sõjategevuse alguseks oli itaallastel Eritreasse koondatud 8 diviisi (4 regulaarset, 2 pärismaa- ja 2 mustsärklaste). Kahte teelolevat diviisi, mis osaliselt juba Eritreas maale tulnud, kaasa arvates, itaallased Eritreas võisid arvestada üldse kuni 10 diviisi, umbes 170.000 mehega, 200 tanki, 230 suurtükki ja 2300 kuulipildujat.

¹⁾ Nr. Nr. 5, 19, 24, 26, 27, 29 ja 30.

²⁾ „23. märtsi“, „28. oktoobri“, „21. aprilli“, „3. jaanuari“, „1. veebruari“ ja „Tevere“ diviisid.

Abessiinia jõudude kohta sõjategevuse alates puuduvad lähemad andmed. Ar mee koosseis on väga kirju. Alatsi väekoondisi rahuajal ei esinenud. Ar mee moodustus mitmesuguse suurusega salkadest, mis ligikaudselt võrdsed pataljonidega. Abessiinia kõik sõjavõid moodustuvad kolmest osast: keisri kaardivägi, provintside regulaarsed väed ja provintside kohalikud (irregulaarsed) väed. Rahuajast eksisteerisid peamiselt esimesed kaks; viimased, peetud rahuajal üleval provintside kuberneride omal arvel, olid vähe- ma arvulised. Kõiki rahuageid vägesid kokku loeti 100—130.000, sellest keisri kaardiväge 9.000. Mobilisatsiooni teel, mis septembrikuu viimasel nädalal välja kuulutati, regulaarsete vägede arv võis tõusta ümmarguselt 300.000 meheni, irregulaarseid võidi saada kuni 600.000. Kokku võttes, Abessiinia võis mobiliseerida umbes 1 miljon meest, ainult kõigi nende varustamine relvadega tegi raskusi. Abessiinlaste sõjavarustuse tagavara koosnes peaaesjalikult püssidest, mida omati üldse umbes 600.000 tükki ja needki väga mitmesugust süsteemi, suurelt osalt vananenud. Suurtükke oli vähe, ka kuulipildujatest suur puudus. Mõnedel andmetel esimesi omati siiski umbes 300, viimaseid — 1600. Tankide ja lennukite alal aga valitses täielik vaesus.

Abessiinia väeosa rännakul lõunapool Harrari.

Sõjategevuse puhkedes, enne kui mobilisatsioon oli lõpule viidud, abessiinlastel selleks ajaks läks korda põhja rindele koondata vaid 100.000 meest, neist pooled irregulaarsed. Lõuna rinde vastu suudeti panna umbes sama palju. Neist seisukohtadest vastaspooli võrreldes näeme, et operatsioonide ajal itaallased olid ülekaalus mõlemal rindel ja, vaatamata võrdlematule tehnilisele üleolekule, põhja rindel olid suures ülekaalus ka arvuliselt.

Tegevus algas itaallaste kallaletungiga 3. oktoobril mõlemalt rindelt, ilma sõjakuulutamiseta avalikult. Kallaletungide eel kõikjal käisid rohkearvulised lennuväe rünnakud. Kallaletung kuskil ei kohtanud suuremat vastupanu, kuna Abessiinia väed olid igal pool piiridelt kuni 30 km juba varem tagasi tõmmatud, nagu sellest keiser omal ajal teatas ka Rahvasteliidule.

Põhja rindel kallaletung algas kahes grupis: üks — kolme korpuse koosseisus (I ja II rahvuslik ning üks pärismaalaste korpus) — Asmara, Adi Ugri, Adi Gaieh rajoonist; teine, umbes üks korpus — Assabi juurest.¹⁾

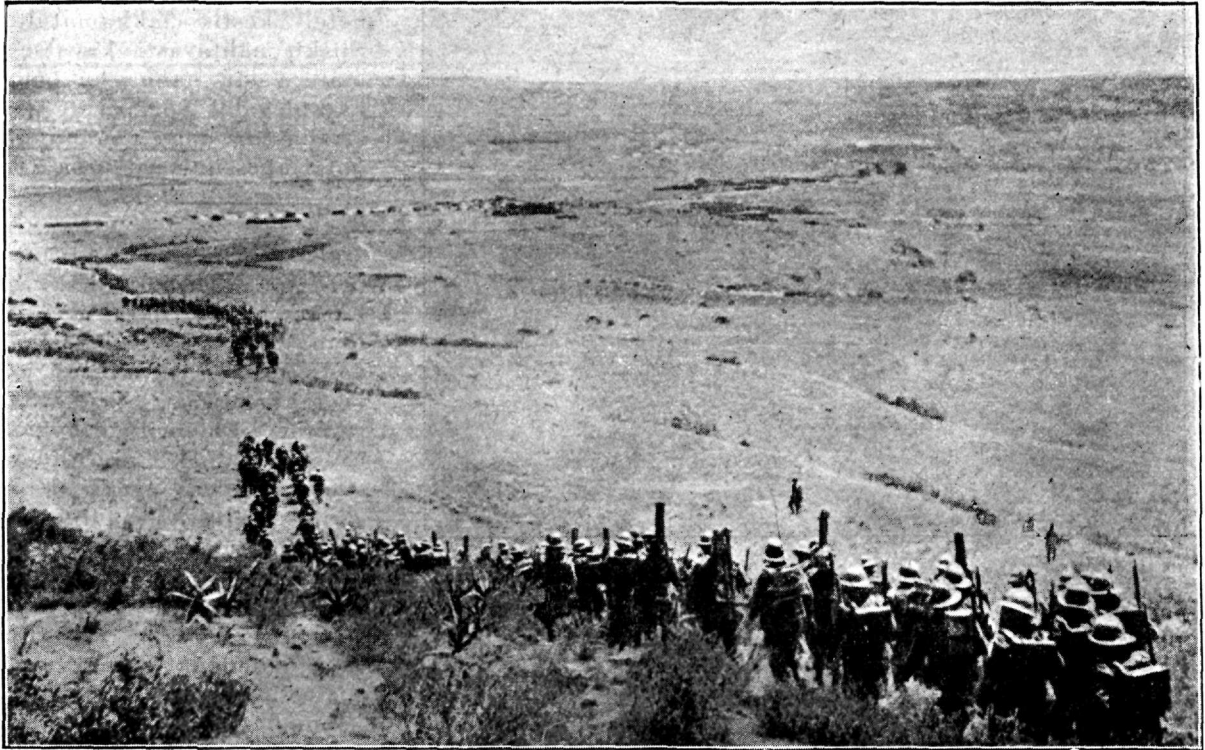
Assabi juurest liikunud itaalia väed valutasid samal päeval ilma vastupanuta Mussalli mäe. Asmarast lõunasse koondunud itaalia peajõud tungisid Abessiiniasse 85—100 km rindegaga, I korpus (kindral Santini) vasakul, II — (kindral Maravigna)

¹⁾ Igas korpuses 2 diviisi. Diviisis 3 jal. rügementi, üks kergesuurtükiväe rügement, üks tangipataljon, 1—2 pataljoni mustsärklasi ja kerged osad.

paremal, pärismaalaste korpus (kindral Biroli) — keskel. Lennuvägi ründas intensiivselt Adua ja Adigrati linnu. Pealetungiv jalavägi, toetatud rohkearvulise suurtükiväe ja tankidega, liikus laial rindel, kasutades kõiki olemasolevaid teid ja läbipääse lõunasse. Pärast öist puhkust itaallased juba 4. okt. päeval võtsid oma alla Adigrati. Teatud vastupanu nad leidsid alles Adua rajoonis, kuid sealgi mitte visa, sest abessiinlaste kavvas tema püsivat kaitsmist polnud ette nähtud. Kuigi Adua kaits-

misest võtsid osa ainult nõrgad abessiinia väed (mõnedel andmetel ainult 7000 meest), itaallastel läks korda linna vallutada alles 6. oktoobri hommikul pärast korduvaid õhurünnakuid ja rohkearvulise suurtükiväe tegevuserakendamist. Adigrati ja Adua vallutamise järgi itaallaste pealetung põhjarindel üldiselt vaibus. Ainult I korpus, vallutanud Adigrati, liikus veel kuni 16 km kagu ja lõuna suunas. II korpus kindlustas end Adua rajoonis, saates ühe kolonni Aksumi peale. Pärismaalaste korpus, õgvendades rinde mõlema tiivakorpuse vahel, peatus samuti. Danakili rajoonis pärast Mussalli mäe vallutamist itaalia sealne väegrupp enam silmapaistvat tegevust ei avaldanud, piirdudes vaid mäe lähema ümbruse puhastamisega ja edu aeglase arendamisega edelasse ja läände.

Pealetungi katkestades, itaallased põhjarindel asusid kohe intensiivsele tagala korraldamisele, ehitades teid ja täiendades varustust. Lahingute vaibudes aktiivselt jätkub vaid luuretegevus ja üksikute märkide pommitamine lennuväega. Abessiinlased võtavad ette üksikuid retki. Nendest on tähtsamad abessiinlaste partisanisalkade sissetung Eritreasse edelast Adi Ugri ja kagust Adi Gaieh suunas. 9./10. okt. öösi abessiinlased ootamatult ründasid itaallasi Adua juures, vähe hiljem tungisid kallale Om Agerile. Retked lõpevad siiski tagajärgedeta. 14. okt. abessiinlased loovutavad itaallastele Aksumi, mispeale sõjaline tegevus jääb veelgi vaiksemaks.

Itaalia jalaväe kolonn liikumas Adigratist Makalle suunas

Abessiinlaste kuulipilduja positsioonil.

Itaallased rajavad põhjarindel uusi liiklemisteid.

Lõuna rindel itaallaste pealetungi baasiks oli Ualuuli rajoon, mille nad teatavasti okupeerisid juba detsembris 1934. Lõuna rinde juhi (kindral Graziani) käsutada olid antud 3 regulaarset ja 2 pärismaalaste diviisi, paarisaja lennuki ja tangiga. Esialgsest pealetungist võtsid osa peamiselt pärismaalaste diviisid. Rinde aktiivsemaks osaks osutus maa-ala Briti Somaalimaa ja Vebi Šebeli jõesängi vahel. Pealetung ise arenes siiski õige aeglaselt, kuni oktoobrikuu teisel poolel uuesti alanud vihmad tegevuse üldse lõpetasid.

Rinnetel tekkinud vaikusesse edaspidi toovad vaheldust vaid itaalia lennukite sagedased luureretked ja pommitusrünnakud, kui ka itaallaste propaganda, mis sihitud oma vastaste moraali mahasurumisele ja Abessiinia riikliku terviku lõhkumisele. Sel on teatud edu olnud seni peamiselt Eritrea lähemates provintsid, Somaalimaa vastas aga vähem. Eraldi mainimisväärt on Abessiinia keisri väimehe ras Gugsu üleminek itaallaste poole, kuigi see sõjaliselt mingeid märkimisväärseid tagajärgi pole toonud.

Vaikus kestab kuni oktoobrikuu viimase nädalani, mil hakkavad avalduma tundemärgid itaalia vägede uuesti pealetungist. Nende tagala korraldamine on selleks ajaks peaaegu jõudnud lõpuni. Nad on asutanud ka kaks uut lennukivälja, üks Aksumi juures, teine Danakilis Alalgaerra juures, 80 km Eritrea piirist. — Abessiinlased on vaheaega kasutanud mobilisatsiooni lõpuleviimiseks. Maale veeti palavikuliselt relvi ja muud sõjavarustust, peamiselt Briti Somaalimaa ja Sudaani kaudu. Vägede juurdevool rin-

netel kestis lakkamatult. Siiski, nähtavasti kavatsematu vastu panna ka oma käesolevatel seisukohtadel, itaallaste uue pealetungi ootel abessiinlased juba 24. okt. algasid Makalle evakueerimist.

Itaallaste oodatud uus pealetung lõppeks hakkas hargnema 28. okt. Ainult lõuna rindel teevad jätkuvad vihmajärged selleks veelgi raskusi. Olukorda rinnetel oktoobrikuu lõpuks iseloomustab juuresolev skeem. Selleks ajaks abessiinlased olid suutnud koondata järgmised jõud:

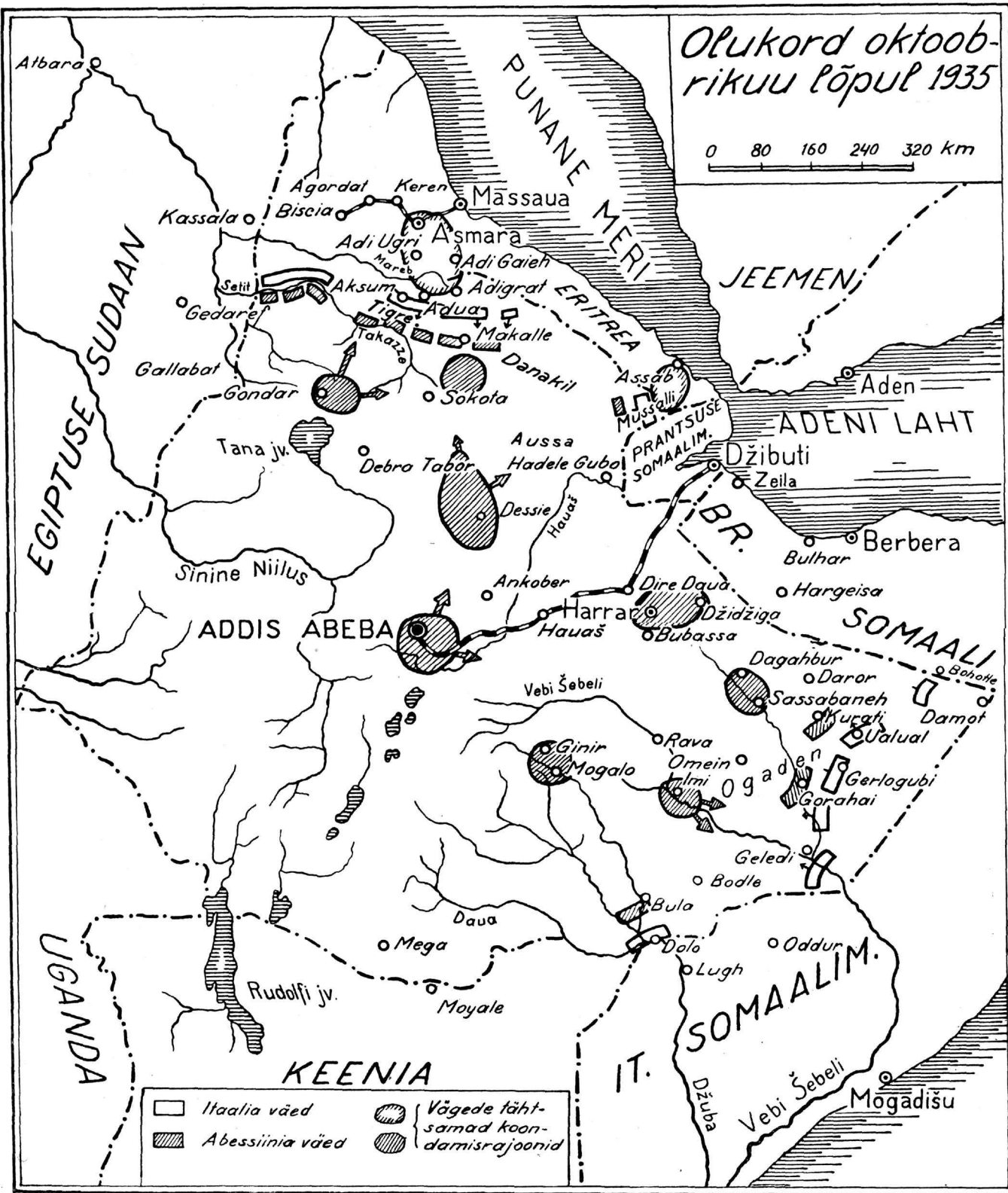
a) Põhja rindel umbes 300.000 meest. Ras Sejumil umbes 120.000 Makalle rajoonis, peajõududega lõuna pool Makallet. Ras Kassa'l 100.000 Takasse jõe joonel, rindega Aksumi suunas. Loodes, Setiti jõel, ras Aielu 60.000 meest. Godžami provintsis varus ras Imru väed, suurus teadmata; osa neist liigub itta, Dessie suunas.

b) Lõuna rindel umbes 360.000 meest, neist Ogadenis 160.000, tähtsamate koondustega Giniri, Imi ja Sassabeneh juures. 200.000 meest varus Harrar, Džidžiga rajoonis.

Peale selle varus Dessie rajoonis veel 200.000 mehe ümber ja Addis Abeba juures mõne lääne provintsi väed, mis veel edasi saatmata.

Ras Nasibu kaamelikorpus lõunarindel.

31. oktoobril itaallased jätkasid pealetungi kogu põhja rindel, märkimisväärselt vastupanu leidmata. Et vältida üllatusi, itaallased on loonud rinde ka pealetungivate korpuste vasakul tiival, Danakili rajoonis. Abessiinlased taanduvad aeglaselt. Otsustavat lahingut nähtavasti ei või oodata enne, kui jõutakse sügavamale mägestikku, lõuna pool Makallet.

Kokku võttes, itaallased kuu jooksul pole saavutanud kuigi suurt edu. Juba nüüd on selge, et ka võrratult suur tehniline ja materjalne ülekaal ei taga veel kiiret võitu.

Ainult 40—60 km hüppeks Eritreast Adigrati, Adua, Aksumi jooneni — kulus ligi nädal, ja seda territooriumil, mis asub vahetult algplatsdarmi juures, ning olukorras, kus vastaspool oli tahtlikult tõmbunud tagasi. Edaspidi raskused kahtlemata suurenevad, mitte ainult geograafiliste tingimuste raskenedes. Möödunud võitlused on näidanud, et abessiinlastes on itaallased leidnud tõsise vastase, kes osutub osavaks võitlejaks, oskab hästi kasutada maastikku ja tunneb talle vajaliku manöövrilise lahingu väärtust.

A. K.

Kristjan Raud – sõja kujutajana.

Oktoobrikuu 23-dal pühitses meie vanameister, maalija ja graafik Kristjan Raud oma 70-dat sünnipäeva.

Sel puhul oleks ehk põhjust peatuda temal kui sõja, õigem kodukaitsmise kujutajal, kuna Kr. Raua loomingus leidub rida vastavasisulisi joonistusi.

Kr. Raud, üldiselt tuntud idüllilise rahvalelu kujutajana, satub kokku dramaatilisemate ja otse sõjakate ainetega alles siis, mil pöörduvad peale oma kunstilisi õpinguid kodumaale ja jõuab siin rahvuslike ainetega valdkonda, asudes eriti valmistama illustratsioone „Kalevipojale“ 1905. aasta ümber — ja milline ülesanne, Kr. Raua illustratsiooniga „Kalevipoeg“, töötab teostuda alles sel aastal.

„Kalevipoeg“ on see, mis teritab Kr. Raua fantaasia rahvuslike võitluste kujutamisele, ja teiseks Vabadussõda, mille kujutamisest ta pole samuti mööda pääsenud.

Teatavasti Kr. Raud on agaraid omaaegseid Eesti Rahva Muuseumi tegelasi, vanavara korjamise õhutajaid, aga ka eesti vanade kirjade, rahva kunstiliste väljenduste järele õppijaid ning süvenejaid.

Sealt peale tema stiil muutub rahvapäraselt primitiivseks, ürgselt eestiliseks. Ja siis ka tema võitluste kujutused on vanade eestlaste kodukaitsese-kujutused.

Enne-kõike Kalevipoja võitlused: „Kalevipoeg ja sortsid“, „Kalevipoeg Soome sepa juures“, „Kalevipoja surm“, „Kalevipoeg põrgu väravas“ jne. — need on eeskätt Eesti võitluse kujutused. Neile lisanduvad teised vähem sõjakate sisudega joonistused, kuid kus ometi kujutatud võitlejat või kodukaitsjat, nagu: „Vanema kroonimine“, „Kodukaitsja“, „Lembitu“.

Otseselt sõda käsitlevad joonistused: „Sõda“, „Sõjasõnum“ ja „Sõtta“.

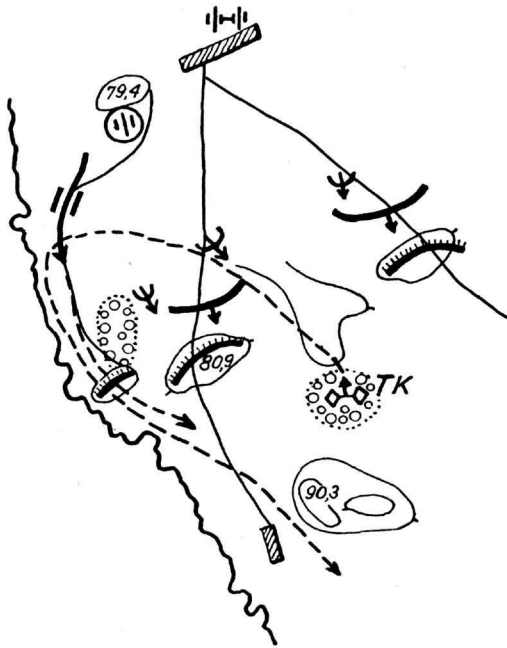
Nagu eelpool tähendatud, Kr. Raud on tugev ja kodune Eesti minevikus. Tema kodukaitsjad ja võitluste kujutused kuuluvad eeskätt, või isegi kogu ulatuses minevikku (välja arvatud üks vabadussõja-aineline joonistus, mis aga samuti muinaseestilises stiilis), ja seega need tõusevad ajuti eepikasse, aga ka sümboolikasse, tema vabadusevõitlejaid me vaatame ka kui eestilisi sümboleid, olgugi et Raud omab tüseda realistliku kooli ja et selles kujutuslaadis ta on annud kaaluva osa oma loomingust.

Tema „Sõjakuulutaja“, edasikihutav ratsanik, kes sealjuures puhub sõjasarve, on samal ajal kiiruse ja ähvardava häda stiliseeritud kehastus. Samuti sümbolistlikuna mõjub „Lembitu“. Kuski kaljurahnul, ringi avarused, läbi sünge raskuse on nähtud erksa ja maatõuliselt massiivse hobuse seljas ratsanik — Lembitu.

Teatud sümbolistlikkus ei puudu ka „Kodukaitsel“: rahvusvammusesse rõivastatud eestlane seisab kindlalt raskeil jalul, ees käes põigiti hoides latti, nagu lausudes: „Siit saadik, ja mitte enam...“ Selle pilk on kiindunud ette, nagu näeks ta lähenemas võõrast, ja siis seda kindlamini ta hoiab kodu piiril ees latti, ühtlasi julgelt ja vabalt ette seades oma rinna, sest alati on eestlane oma rinna vaenlasele vastu seadnud ja võitluse vastu võtnud oma kodu, oma vabaduse eest. Seda eestilist joont on Kr. Raud tabanud õieti oma tunduks, sümbolistlikes kodukaitsesejoonistustis.

J. Pert.

kandmisega. Peab silmas pidama, et tangikompani peab TS lahingutes alal hoidma oma lahingvõime ja hiljem osa võtma jalaväediviisi kaitselahingust tangipataljoni koosseisus.

Skeem nr. 2.

On võimalik ka järgmine olukord (skeem 3): TS ülesanne antud lõigul on visalt vastu panna ja tõkestada vastase liikumist kuni teatud ajani. Vastane, kasutades soodsaid lähiseid, koondas ründeks 2—3 kompanit jalaväge, otsustades anda pealöögi oma vasaku tiivaga kõrg. 90,4 suunas. Kui vastane valmistub ründele, sidudes rindelt tugeva kuulipilduja- ja suurtükiväega, on kasulik teda purustada tangikompani löögiga.

Tangikompani, varitsedes kõrg. 90,4 kagu pool asuvas lohus, annab ründele valmistavale vastasele tiivalöögi, hävitades elavjõudu ja tulipunkte.

Tangikompani ründe kattel TS taandub uuele kaitselõigule.

Harilikult TS antakse juurde rügemendi suurtükiväge, pataljoni suurtükid ja peale selle toetatakse veel eri suurtükiväe grupi poolt sügavusest.

Tangikompani ja toetussuurtükiväe koostöö peab olema varem iga lõigu kohta kindlaks määratud. Tangikompani rünnet toetab kogu TS suurtükivägi. Tangikompani ülem peab olema tihedas kontaktis TS suurtükiväe ülemaga.

Skeemil 1 on näide tangikompani ründest vastase kolonnile. Harilikult vastase lähenevatele kolonnidele organiseeritakse sügavu-

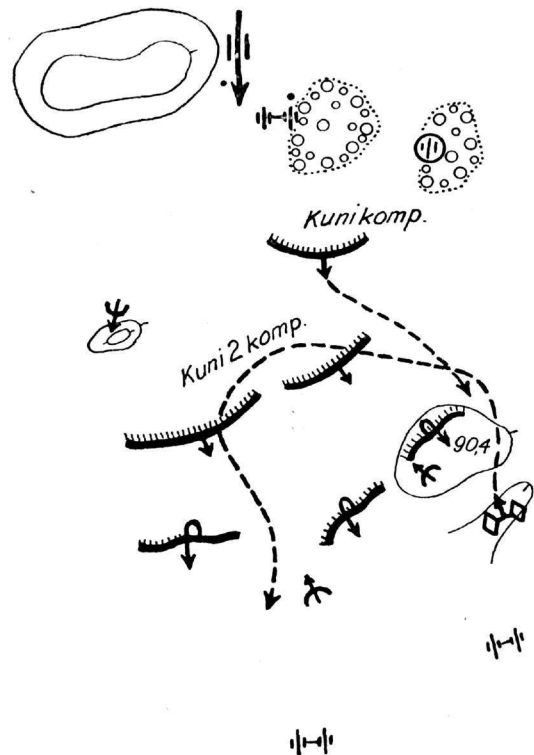
sest tule kallaletung. Sellepärast tangikompani ülem peab signaalidega näitama oma ründe ja tagasilikumise suunda, et vältida kahjustusi enda suurtükiväelt.

Tangikompani ülem esitab TS ülemale enda soovid ründe toetamiseks TS suurtükiväe kasutamise kohta.

Tangikompani ülemal peab olema ka täieline side inseneri- ja keemiaosadega, mis TS juurde antud. See on vajalik esiteks tankide seljatagusele lõigule tagasituleku tee küsimuse lahendamiseks, ning teiseks tankide moondamiseks lähtealustel ja varitsuskohtadel. Tangikompani ülem ja kogu isiklik koosseis peavad teadma kogu TS tõkestuse plaani maastikul. Vastasel juhul võivad enda tangid kahjustada TS osi. Tagasimineku tee peab olema varem märgitud ja luuratud.

TS ülem ülesande andmisel tangikompani ülemale teatab:

- TS üldise ülesande,
- ülesande tangikompanile,
- lähtealused,
- ründe suunad,
- tagasituleku teed,
- lähtealused seljatagusel lõigul,
- milline suurtükivägi toetab,
- tangikompani ründe signaali,
- TS tagasitõmbumise aja, korra ja signaali,
- oma KP.

Skeem nr. 3.

Tangikompani ülema käsk ei erine millegagi harilikust kallaletungi käsust, ainult kaalutakse eriti hoolikalt ründe suundi ja tagasituleku teid uuele seljatagusele kaitseloigule ning käsitletakse moondamise küsimusi lähtealuseil.

Järeldus: Tangikompani on tugevaks rusikaks TS ülema käes, mis kindlustab ja kergendab õigeaegset TS lahtikiskumist ja tagasitõmbumist uuele seljatagusele kaitseloigule. Tangikompani omamine kindlustab ka kaitse visa vastupanu ühel või teisel loigul, millel diviisiülema käsu järele TS peab visalt vastu panema, sundides hargnema mitte üksi vastase eelkaitset, vaid ka tema peajõude, tekitades muljet tugevast kaitsest. Neil pealõikudel peab kasutama tangikompanid. Otstarbetu tangikompani liigutamine ja kasutamine abilõikudel ei anna tarvilist ootamatust ja viib asjatutele materjalsetele kaotustele ja isikliku koosseisu väsitamisele. Ei või unustada, et tangikompani peab pärast TS lahingut osa võtma jalaväediviisi kaitseahingust tangipataljoni koosseisus, tähendab lühikese aja möödumisel ta peab olema jälle täiesti lahinguvõimeline.

—an.

Sõjaväelisi teateid välisriikidest.

ITAALIA.

Teiste suuremate organisatsiooniliste muudatuste hulgas, mis viidi läbi Itaalia sõjaväes Ida-Aafrika sündmuste mõjul, teostus muuseas ka peastaabi reorganiseerimine — eesmärgiga, teha see asutus senisest paenduvamaks ja rakendada temas tööle suuremal arvul uusi tööjõude. Reorganiseerituna peastaap koosneb: peastaabist kui niisugusest (Corpo di Stato Maggiore) ja peastaabi teenistustest (Servizio di Stato Maggiore). Esimese koosseisu kuulub 35 koloneli ja 99 kolleitnanti, kes omavad kõrgema sõjalise hariduse. Teise, see on peastaabi teenistusse kuulub kindlaksmääramata arvul majori, kapteni ja leitnandi auastmes ohvitseri, kes: a) lõpetanud kõrgema sõjakooli ja sooritanud kõik sellega seoses olevad katsed; b) kes pärast kooli lõpetamist ühe aasta vältusel olnud peastaabis tööpraktikal; d) kes edukalt täitnud oma auastmele vastava juhtimisstaabi väeosades; kõik need ohvitserid loetakse läkitatuteks peastaabi juurde. Peastaapi võetakse ohvitseri, kes on võimelised olema kõrgemate juhtide abilisteks, omades vastava kvalifikatsiooni: a) mitmesugustesse väeliikidesse kuuluvate kolonellide hulgas, kes kolonelleitnandi

auastmes heade tagajärgedega sooritanud vastava ametastme juhtimisstaabi; b) mitmesuguste väeliikide kolonelleitnantide hulgas, kes majori auastmes olid läkitatud peastaabi juurde ja läbi teinud vastava praktika. Peastaabi koosseisu kuuluvate ja sinna juurde läkitatud ohvitseride määramised teenistusealal tehakse sõjaministrilt — peastaabi ülema ettepanekul, kes oma sellekohastes esitistes tugineb erilise komisjoni arvamustel. See komisjon, koosnedes peastaabi juurde läkitatud kindralitest staabi ülema asetäitja (abi) eesistumisel, annab oma arvamused muuseas järgmistes küsimustes: a) ohvitseride määramine kõrgematele ametkohtadele peastaabis ja väekoondistes; b) ohvitseride läkitamine peastaapi; d) mitmesuguste teenistusliikude eesõiguste määramine peastaabis teenivatele ohvitseridele jne. („Polska Zbrojna“).

*

Organisatsiooniliste muudatuste hulgas väärib veel tähelepanu territoriaalsüsteemi loomine. Kogu Itaalia maa-ala on selles mõttes jagatud erilisteks kaitseringkondadeks, kokku 29, s. o. iga diviisi tarvis üks, v. a. Torino ringkond, milline on territooriumiks ka Asti diviisile. Ringkonnad grupeeruvad inspektoratideks juhtimiskeskustega Torinos, Veronas, Bolognas, Roomas ja Napolis. Uute territoriaalsete kaitseringkondade ülesandeks on: a) vabastada väekoondised: väekorpused ja diviisid ülesannetest ning muredest oma komplekteerimisrajoonide korraldamise ning valitsemise alal niipalju kui see kuulub väejuhatuse kompetentsi; b) sõja korral kindlustada sidet rindel teotsevate vägede ja sisemaa vahel eriti, mis puutub mitmesuguste sõjaväe varustamise küsimuste lahendamisse; d) juba rahuajal korraldada riigi maa-ala kaitset kallaletungi vastu õhust sõja korral, kaitset sõjagaaside vastu, raudteede valvet jne.

Ajakirjandus (Itaalia) annab sellele reformile põhjaneva tähtsuse riigikaitse organiseerimise alal just praegustes oludes, kus vastase õhujõud sõja korral võivad hõlpsasti tungida üle rinde sisemaale, visates siin pomme administratiiv, tööstuse ja teiste riigikaitse seisukohalt tähtsatesse elukeskustesse; isegi suurema arvuliste dessantosade mahalaskmine rinde seljataga sisemaal, lennuasjanduse arenemiskäiku silmas pidades, on tänapäeva oludes täiesti võimalik. Rindel võitlevatele osadele ei oleks võimalik tarvilise eduga paralüeerida seda vastase tegevust sisemaal, sest et nad on seotud frondil. Võitlus rinde seljataguses jääks seega territoriaalsete kaitseringkondade ülesandeks, kusjuures nad — nagu oli ka tähendatud eespool — valmistuk-

sid selleks ette juba rahuajal, korraldades õhu-, gaasi-, rannakaitset, raudteede valvet jne. Peale selle ringkondade hooleks jääks tegevvaie varustamine elavjõu ja materjalosaga nii rahu kui ka sõja ajal, korraldades tagavaraväelaste arvestamist ja väljaõpet, kodanikkude, eriti aga noorsoo ettevalmistamist riigikaitseks, mobilisatsiooni tagavarade soetamist mitmesuguste varustusartiklite ja ka toiduainete näol, kasutades sealjuures eeskätt kohalikke tagavarasid jne. Erilist tähelepanu pööratakse sealjuures just viimasele küsimusele, sest sõja korral Itaalia, olles piiratud suuremalt osalt merega, võiks kergesti saada isoleeritud muust maailmast, kusjuures lõpeks muidugi sissevedu väljastpoolt. Nagu näitavad Maailmasõja kogemused, võiks see lõppeda Itaaliale samasuguse kokkuvarisemisega, nagu sai osaks, näiteks, Sakasmaale, kes tihedalt blokeeritud, ilma elutarbeteta ja tooraineteta pidi lõpuks liitlastele alla vanduma, või nagu oli Inglismaaga 1917. a., kes saksa allveelaevastiku blokaadi tagajärjel oli peaaegu hävinemise lävel.

Kõikide riigi elav- ja materjalsete jõudude otstarbeka ärakasutamiseks juba rahuajal koostatud täpse plaani kohaselt arvab Itaalia võivat luua olukorra, kus ta sõja ajal suudab vastu panna vaenlasele ka siis, kui puudub igasugune ühendus välismaailmaga. Ja selle raske probleemi lahendamisel peab suuresti kaasa aitama uuestimoodustatud territoriaalne süsteem ühes kaitseringkondadega („Le Forze Armate“).

*

„28-da oktoobri“ diviisilt, milline on komplekteeritud fašistide-vabatahtlikkudega, on redigeeritud ja välja antud teiste Ida-Aafrikasse saadetavate fašistlikkude väeüksuste tarvis järgmised 10 käsku „mustsärklastele“: 1. „Mustsärklased“ astuvad sõjateele väljastpoolt kodumaa piire selleks, et seada jalule inimlik õiglus ja võidelda tsivilisatsiooni eest. 2. Kes sammub seda teed, see peab olema valmis tooma ohvriks oma elu. 3. See ohver nõuab kindlameelsust hädaohus ja kõikumamatut usku enda võidusse vastase üle. 4. Mehisus lahingus tähendab väga palju, kuid mitte kõike; ta pannakse samuti proovile tegevusetus ning piinavas ootuses. 5. Loosung: usu, täida käsku ja võitle on esimene korda välja kuulutatud ja ellu viidud fašistide poolt. Usu, sest juht (duce) on eksimatu; täida käsku, sest sa tead, et kõik käsud tulevad tema käest; võitle, sest võitlus tema juhatuse all viib võidule. 6. Ükski, isegi kõige aktiivsem vastane ei saa meid üllatada: mustsärklaste silmad on teravad ja ulatavad

igale poole ja nad on alati valmis hädaohule vastu astuma. 7. Ükski vastane ei saa meid ületada oma vastupidamisvõime poolest rasketes olukordades, sest mustsärklased omavad raudsed hinged, mis valitsevad ihu üle ja sunnivad teda vaikima rasketel hetkedel. 8. Kes ei hoolitse kõige suurema tähelepanuga relva, lahingumootori ja temale usaldatud hobueesli eest, kes kaotab padruneid padrunitaskust hooletuse läbi või joob vett oma pudelist, kui ta tunneb esimest korda janu, see ei ole väärt olla mustsärklane ja ei kõlba kandma relva. 9. Kui mõni väeosa lahingus kaotab sideme oma naabritega, siis ta ei tohi jääda seisma ja loobuda võitlusest; ainult üks loosung: „alati edasi!“ peab olema kõikide huultel, edasi kuni granaadi lõhkemiskauguseni, edasi kuni saab astuda võitlusele täiega. 10. Sellest silmapilgust kui kõlavad esimesed püssipaugud, mustsärklaste silmade ette ilmub juhi (duce) vägev ning võimas kuju hiiglasena projekteerumas vastase seljataga taevafoonile ja julgustamas oma mehi võitlusele; ja selle nägemuse mõju all mustsärklased ei tunne hirmu vaenlase ees, vaid granaadiga käes, odaga hammaste vahel ja põlgusega surma vastu südames murravad maha kõik, mis tõkestab teed võidule („Polska Zbrojna“),

*

Viimaseil ajal on astunud Itaalias edaspidiseid samme ka kodanikkude sõjalise ettevalmistuse alal. See on nüüd kohustuslik kõigile meessoost kodanikele kooliskäimise ajal ja pärast kooli, tagavaraväelastele ja ka nendele, kes ühel või teisel põhjusel ei ole teeninud sõjaväes. Sõjaline ettevalmistus üldises mõttes ja kehaline kasvatus selles osas, mis on seotud sõjalise ettevalmistusega, kuulub fašistliku miilitsa ülesannete hulka. Selle vastu erialaline ettevalmistus, s. o. mitmesuguste spetsialistide ja ka allohvitseride ettevalmistamine teostatakse noorsoo sõjaliste ühingute (Fasci giovanili di combattimento) hoolet, kelle tegevuspiiridesse samuti kuulub noorsoo sportlik kasvatus üldiste spordiühingute raamides, eesmärgiga arendada meeskodanikkude kehalisi võimeid laiemas ulatuses. Sõjaline ettevalmistus, samuti ka kehaline kasvatus teostatakse igal nädalal n. n. fašistlikkudel laupäevadel. Alates käesolevast aastast enneteenistusaegse noorsoo sõjaline ettevalmistus teostatakse järgmise kava kohaselt: a) esimene üldise sõjalise ettevalmistuse aste — 20. sept. 1935. a. kuni 20. veebruarini 1936. a. igal laupäeval; teine aste — samuti laupäevadel ja ülaltähendatud ajavahemikul; b) spetsiaal-ettevalmistuse esimene aste — igal laupäeval 20. sept. 1935. a. kuni

20. jaan. 1936. a.; sama ettevalmistuse teine aste — lühendatud kursus 1915. a. kutse tarvis — 20. sept. kuni 31. jaan. 1936. a. igal laupäeval; d) kehaline kasvatus ja sportlikud harjutused teostatakse kõikidel teistel laupäevadel veebruarist kuni septembrini. Nii viisi korraldatud kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse kohustusele alluks tänava ümarmarguselt 500.000 noort meeskodanikku 1915., 1916. ja 1917. a. kutsetest 40.000 instruktore juhatusel. Instruktorite ettevalmistamiseks on Mirandolas asutatud eriline õppeasutus. Instruktorite tööd noorsoo ettevalmistamisel jälgivad ja juhivad territoriaalsete kaitseringkondade juhatused eriliste selleks määratud inspektorite kaudu. On mõeldud maksta panna sõjalise ettevalmistuse raamatud iga meeskodaniku tarvis, kuhu märgitakse tema saavutused sõjalise ettevalmistuse ja kehaliste harjutuste alal 8-st kuni 32. eluaastani. Peale selle on väljatöötamisel seadlus, mis kohustaks kõike tagavaraväe ohvitseri ja allohvitseri töötama instruktoritena fašistlikudel laupäevadel 5 aasta jooksul pärast lahkumist tegevast sõjaväeteenistusest. Laagriõpped on käesoleval aastal kavatsatud korraldada ainult 1915. a. kutsele. Peale selle praktilise sõjalise ettevalmistuse õpetatakse sõjandust noorsoole, peamiselt teoreetiliselt, kõikides, seal hulgas ka kõrgemates koolides; kuidas see sünnib, selle kohta on kirjutatud „Sõduris“ juba varemalt. Et sõjalise ettevalmistuse töö Itaalias on tagajärgi annud, seda näitavad järgmised statistilised arvud 1934./35. sügisese ja talvise hooaja kohta. Sel ajavahemikul oli korraldatud 7032 sõjalise ettevalmistuse kursust; alustasid tööd esimeses astmes 312 573 noort, neist lubati katsetele 279 269 ja sooritas need 272 733 noort; alustasid tööd teises astmes 323 715 noort, neist lubati katsetele 291 301 ja sooritas katsed lõpetades sõjalise ettevalmistuse kursuse 279 690 noort. Samal ajal oli vabatahtlikke: esimeses astmes ümarguselt 10 000 ja teises astmes 23 000 noort, kellest sooritasid katsed ümarguselt 20 500 noort vabatahtlikku. („Polska Zbrojna“ ja „Le Forze Armate“).

Kk.

LÄTI.

„Militarais Apskats“ nr. 1 ja 2 — 1935. a.

Kapten Kandi: Lennuvägi ja vägede moto - mehhaniseerimine. Ühenduses vägede moto - mehhaniseerimisega lennuväele on tekkinud kolm uut ülesannet: 1) lennuväe üksuste moto-mehhaniseerimine; 2) vastutegevus vastase moto-meh-

haniseeritud jõudude vastu ja 3) koostöö oma moto-mehhaniseeritud osadega.

I. Lennuväe üksuste moto - mehhaniseerimine.

Lennuväe üksuste motoriseerimine vastava aerodroomivõrgu olemasolul loob soodsaid võimalusi kiireks lennuväe üksuste asetuse muutmiseks ja isikliku side pidamiseks kaugel asuvate staapidega. See on eriti tähtis liikuvjõja olukorras, kus lennuväeüksused muudavad oma asukohta suurte, mitme jalaväe päevase rännaku pikkusele võrduvate hüpetega. Kui lennuväe üksuste maapealne ešelon koosneks ainult jalaväelastest ja hobutranspordist, siis, eriti pealetungi olukorras, kus taanduv vastane purustab raudteed, lennuväe maapealne ešelon, peajõududele järgnemise eesmärgil, peab suurema osa ajast asuma liikumisel ja seega vähe võib täita oma otsest ülesannet — õhuelelioni teenimist. Seepärast autor nõuab lennuväe maapealse ešeloni täielikku motoriseerimist, kusjuures viimase koosseisu peab kuuluma ka mõned maastikul liikuvad autod, et oleks võimalus abistada maastikul hädamaandumist toimetanud lennukeid.

II. Lennuväe vastutegevus vastase moto - mehhaniseeritud jõudude vastu.

Lennuväe vastutegevus vastase moto-mehhaniseeritud osade vastu väljendub õhuluures ja õhukallaletungides.

Arutades moto-mehhaniseeritud osade luuramise võimalusi õhust, autor tuleb otsusele, et 1) moto-mehhaniseeritud kolonnide suured pikkused (vt. joon. 1) suurendavad kolonnide nähtavust, võimaldades õhuluure toimetamist suurtelt kõrgustelt, kuid seevastu 2) moto-mehhaniseeritud kolonnide suur liikumiskiirus võimaldab neil „luurelendude vaheaegadel“ katta suuri kaugusi. Väljudes viimasest autor tuleb otsusele:

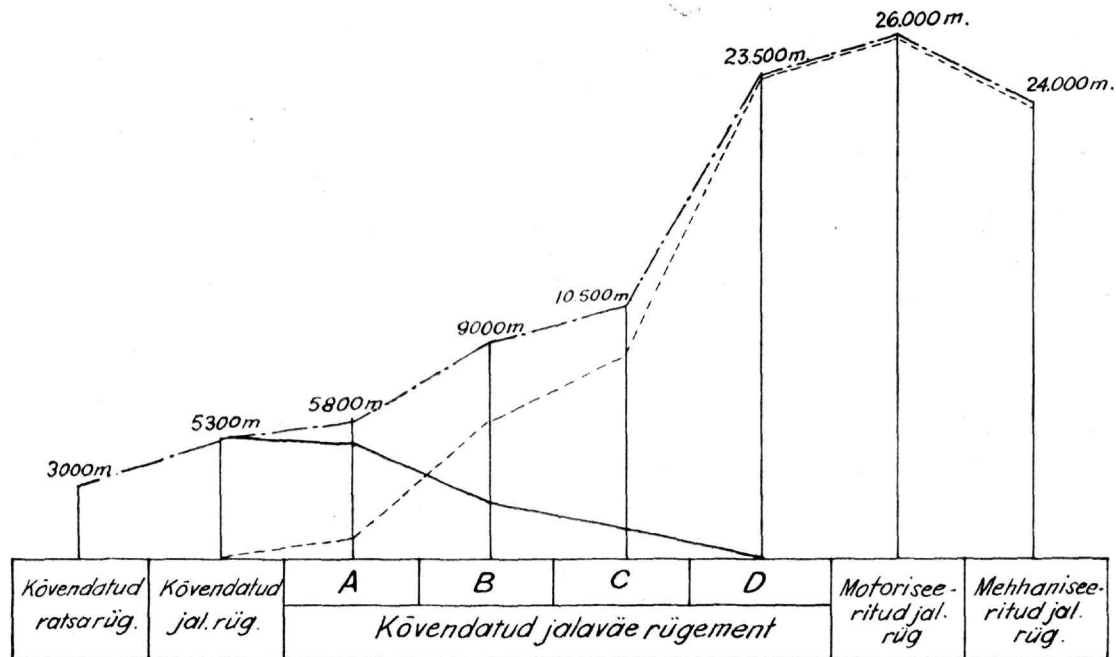
1. Minimaalne luurelendude sagedus peab olema — kõvendatud jalaväe rügemendi 25-kilomeetrilise või pikema rännaku luurel — vähemalt iga 9 tunni järgi;

— kõvendatud ratsarügemendi avastamiseks 50 km rännaku juures peab õhuluure on vajalik õhuluuret toimetada vähemalt iga 9 tunni tagant;

— autodele asetatud kõvendatud jalaväerügemendi avastamiseks 50 kilomeetri pikkuse rännaku juures on vajalik õhuluuret toimetada vähemalt iga 9 tunni tagant;

— motoriseeritud rügemendi avastamiseks 50 kilomeetri pikkuse rännaku juures on va-

Mitmesuguste kõvendatud rügementide kolonnide pikkus.

Märkmeid: 1) Moodus „A” veetakse seljapaune

2) „B” veetakse sõdureid ja relvi

3) „C” veetakse sõdureid, relvi ja 108 hobust

4) „D” veetakse sõdureid, relvi ja kõiki hobuseid

5) ——— jalakolonna pikkus

6) - - - - - autokolonna ”

7) ······· ühiskolonna ”

Joon. 1.

jalik õhuluuret toimetada vähemalt iga 7 tunni tagant, kuna

— mehhaniseeritud rügemendi avastamiseks 50 klm rännaku juures peab õhuluure sagedus olema vähemalt iga 6 tunni tagant.

2. Luurelendude sagedus kasvab ühenduses kolonna a) keskmise liikumiskiiruse suuremisega, b) sügavuse vähenemisega ja d) luuratava rännakute lühenemisega.

Eespooltoodut kokku võttes autor tuleb otsusele, et isegi kõige paremates õhuluure tingimustes, ühenduses motomehhaniseeritud vägede ilmutamisega, vaatamata viimaste kolonnide suurtele sügavustele, luurelennuväe minimaalne tööhulk kasvab. Kui veel võtta arvesse, et õhuluuret võib raskendada, kasutades pimedust, liiklemist mitmel teel või täielikult maastikul (mehhaniseeritud üksused), tugevdades õhukaitset jne., siis õhuluure töö juurdekasv on veelgi tundavam.

Moto-mehhaniseeritud jõudude liikumiskiirus võib edendada ka vastase õhuluure petmist. Näiteks üksikult teotsev väekoondis

(diviis) võib päeva jooksul koondada oma moto-mehhaniseeritud varu paremale tiivale, kuş teda vastase õhuluure avastab, kuid siis, kasutades ööpimedust, võib oma varu paisata 50—60 km kaugel olevale vasakule tiivale ning juba järgmisel hommikul seal üle minna pealetungile. Seepärast arvab autor, et kui on aluseid, mis lasevad oletada vastase moto-mehhaniseeritud osade kiiret ümbergrupeerumist (vastavate rokaat-teede olemasolu), siis tuleb neid teid luurata ka öösi.

Arutades õhukallaletunge vastase moto-mehhaniseeritud osadele, autor tuleb otsusele, et siin on lennುವäe tegevus kergendatud: 1) moto-mehhaniseeritud osade, kui suurte märkide ja 2) mehhaniseeritud osade, kui ainult teedel liikuvate üksuste tõttu.

Arutades lennುವäe käsutuses olevaid kallaletungirelvi moto-mehhaniseeritud osadele, autor tuleb otsusele, et peamiseks relvaks siin, eriti motoriseeritud osadele kallale tungides on õhupomm ja väikesekaliibriline suurtükk, kuna klp. on kasutatav vaid mehhaniseeritud üksustele kallale tungides.

Mis puutub õhukallaletungide kõrgustesse, siis arvab autor, et kõige suuremaid tagajärgi võib anda rünnak väikestelt kõrgustelt (kuni 500 m.), kuid teisest küljest, arvestades märgi suurust, võib häid tagajärgi saavutada ka keskmistelt kõrgustelt (1000—3000 m.) kallaletungimine.

III. Lennuväe koostöö moto-mehhaniseeritud osadega.

Lennuväe koostöö moto-mehhaniseeritud osadega võib olla aktiivne ja passiivne.

Passiivse tegevuse hulka kuulub luure, sidedamine ja põletisainete juurdevedu.

Suuremate iseseisvalt (eraldi) tegutsevate moto-mehhaniseeritud osade käsutusse tuleb anda luure eskadrille ülesandega teostada:

1) taktikalist maastikuluuret moto-mehhaniseeritud üksuste tegevusrajoonis;

2) moto-mehhaniseeritud üksuste lahinguvälja luuret;

3) sidet.

Erilist tähelepanu tuleb lennuväe üksustel pöörda asjaolule, et moto-mehhaniseeritud üksuste tegevusraadius on olenev nende põlev- ja määrdeainete tagavaradest. Seepärast järgnevates sõdades aerodroomid võivad osutada moto-mehh. osade kallaletungi märkideks, ja seda kahel põhjusel:

1) varustada end vastase aerodroomidel asuvate põlev- ja määrdeainete tagavaraga;

2) allutada maandumisvälju oma põlev- ja määrdeaineid vedavatele lennukitele.

Viimane varustamismoodus autori arvates osutuvat kõige ratsionaalsemaks eraldi teotsevate moto-mehhaniseeritud osade varustamisel.

Aktiivseid koostöö-ülesandeid harilikult täidavad hävitamis-, pommitamis- ja rünnaküksused.

Rünnak-üksused iseseisvate kallaletungidega ei lase vastasel organiseerida uut positsiooni (kuni mot.-meh. osade kohalejõudmiseni). Teises järjekorras nad hävitavad vastase neis punktides, millistele lähenemine mot.-mehh. osadel võimatu.

Pommitamisüksused: 1) aeglustavad mot.-mehh. osade liikumist ja 2) hävitavad pubkusele asunud mot.-mehh. osi.

Kokkuvõtte:

Moto-mehh. jõudude ilmumine lahinguväljale on toonud järgmisi muutusi lennuväe tegevusse:

1. Et kaitsta maajõude ootamatuse eest diviisi lennuvägi peab:

a) luurama mitte ainult teid vastase tagalas, vaid ka mehhaniseeritud üksuste liiklemiseks kõlvulist maastikku;

b) luurelende tuleb teostada tihemini;

c) lahingumasinate õisteks liiklemisteks kõlvulisi teid tuleb luurata ka öösi;

d) eriti täpselt tuleb kontrollida päeval avastatud moto-mehhaniseeritud osade järgnevat tegevust.

2. Lahingulennuväele on ilmunud uusi, soodsaid märke, millistele kõige soodsam on kallale tungida niitvalt lennult või pikeerides.

3. Aerodroomide väljavahiklik ja põlevkui ka määrdeainete tagavarade asetamisel tuleb peale muu arvestada, kui palju võetud otsus võib soodustada mot.-mehh. osade kallaletunge.

*

Eesti kaitseväe major Müllerstein: Jalaväe tulereelvade kasutamine laiadel rinnetel.

Jalaväe tulereelvade tähtis osa laiadel rinnetel — eriti meie oludes.

Et läbi murda kaasaegseid, hästi organiseeritud positsioone, on vaja palju jõude. Et neid jõude koondada kallaletungiks ühes või mitmes suunas, tuleb ülejäänud rinde osades läbi ajada jõudude miinimumiga, s. o. tuleb tegutseda väikeste jõududega laiadel rinnetel.

Vabadussõjas oli normaalne nähe, et diviis harilikult teotses 30—40 km või veel laiemalgi rindel. Me võime julgesti tõendada, et tulevikusõjas pilt sugugi ei muutu, vähemalt passiivsetes löikudes. Meil, väikesel riigil, on eriti tähtis olla ettevalmistatud lahinguks väikeste jõududega laiadel rinnetel vastase ülevõimu vastu. Eriti on see tähtis katteperioodil, kus katteüksustel tuleb tegutseda ettenägemata laiadel rinnetel.

Milliseid nõudeid tegutsemise laiadel rinnetel seab üles jalaväe tulereelvadele ja millisel määral meie praegused relvad rahuldavad neid nõudeid.

Laiadel rinnetel on jõude vähe; viimaste puudust tuleb asendada jalaväe automaatrelvade tulega. Seepärast on nõuetav, et meie käsutuses oleks automaatrelvad, millised kiirelt võivad katta suuri alasid, s. o. meil on vaja suure tulekiirusega tulereelvi.

Laiadel rinnetel me võtame vastase tule alla suurteft kaugustelt. Seepärast meie vajame suure tuleulatusega tulereelvi.

Ühenduses vastase tule alla võtmisega suurteft kaugustelt suureneb ka tulereelvade

tegevuskestvus. Seepärast laiadel rinnetel me nõuame tulerelvadelt võimet tegutseda kestvalt.

Et tegevus laiadel rinnetel on väga liikuv, seepärast tulerelvad peavad olema kerged ja liikuvad.

Hinnates praegu Eestis ja Lätis varustusel olevate automaatrelvade omadusi, autor tuleb otsusele, et viimased igakülgsest ei vasta nõuetele, milliseid seab üles tegutsemine laiadel rinnetel.

Näiteks, kui rk. veel rahuldab oma tuleulatuse poolest, siis on selle relva suurimaid puudusi väike liikuvus ja lühike tulekestvus. Ka kk. oma suure plussi — kerguse, peale vaatmata on suuri puudusi, nimelt võrdlemisi väike tuleulatus ja mõnede süsteemide (Levis) juures eriti lühike tegutsemiskestvus.

Lõpuks tuleb autor otsusele, et meie oludes kohasemaid automaatrelvi teotsemiseks laiadel rinnetel on vahetatava rauaga kergele alusele asetatud kk. Nimetatud relv tulelatusest ei jää palju maha meil varustusel olevast rk-st, kuid sealjuures ta on liikuv ning tulekestvuse piirajaks on vaid laskemoona tagavara.

(Järgneb.)

E. V-r.

RUMEENIA.

„ROMANIA MILITARA“.

Mai-juuni 1935. a.

„Rahvasteliit ja tema armee“ (Major Vorobchievici).

Tuginedes viimastele sündmustele (Itaalia-Abessiinia konflikt) ja rahvusvahelise armee loomise küsimuse üle seni ilmunud kirjandusele, autor asub seisukohale, et rahvusvahelisel armeel puudub poliitiline ja moraalne baas, ilma milleta ei või tänapäev eksisteerida ükski relvastatud jõud.

Rahvasteliit pole sõjaväeline organ, vaid rahuaateid kandev rahvusvaheline asutis. Tema peamine jõud seisab tahtes alal hoida rahu kõigi oma liikmete suhtes.

Kui sellest tahteavaldusest üks tema liikmetest ära langeb, siis võimsa surveabinõuna selle liikme suhtes võib esineda vaid viimase isoleerimine, mis autori arvates olevat suurema mõjuga kui selle liikme suhtes rahvusvahelise armee poolt ette võetav sõjaväeline aktsioon.

„Õhu-keemiline relv ja kindral Douhet doktriin“ (Kindral Popescu E. Gh.).

Nagu teada, on õhujõudude kasutamise alal Lääne-Euroopas juba välja kujunenud

enam-vähem kindlad tõekspidamised. Kindral Popescu, hinnates arvustavalt kindral Douhet, kindral Ashmore'i ja kol.-leitn. Vauthier poolt esitatavaid voolusid õhujõudude töölerakendamise alal tulevikusõjas, püüab leida vastust küsimusele: mis sugune peaks olema Rumeenias õhujõudude kasutamise doktriin?

Autor peatub kõigepealt kindral Douhet väidete juures, et:

- 1) õhujõud on määratud vaid pealetungiks;
- 2) õhuarmee, nii organisatsioonilt kui kasutamisel, peab olema täiesti iseseisev, suuteline vallutama õhku ja sellele järgnevalt hävitama vastaspoole materjalse ja moraalse vastupanu;
- 3) õhuarmee, organiseeritult iseseisvaks teotsemiseks, võib saavutada lõpliku võidu vastaspoole üle, ilma et maa- ja merevägi pruugiks end vahele segada.

Analüüsidest ülaltoodud kindral Douhet põhiteesid, tuleb kindral Popescu otsusele, et kui võtta tulevikusõjas õhujõudude kasutamisel omaks kindral Douhet doktriin, siis riigi kõigi relvastatud jõudude töölerakendamisel riigikaitsele ühise eesmärgi saavutamiseks kujuneks välja järgmine pilt, s. o. täieline kaitse maal ja merel ning hoolimata pealetung õhus. Autor leiab, et kindral Douhet on sattunud äärmusse. Ühtlasi avaldab ta imestust, et kindral Douhet oma pealetungi doktriini kaitseks esineb põhjendusega, nagu nõuaks õhukaitse korraldamine mitmekordselt rohkem vahendeid kui kallaletungi organiseerimine. Nimelt väidab kindral Douhet, et kui näiteks riik X. koondab küllaldase arvu õhujõude vastaspoole territooriumil asuvate, näiteks 20 objekti hävitamiseks järjekorras, siis vastaspool, nimetatud 20 objekti kaitseks, peaks omama 20 korda rohkem abinõusid kui kallaletungija riik X. See olevat tingitud vajadusest omada igas kaitsetavas punktis abinõud, mis vähemalt võrduksid sellele punktile kallaletungija abinõudele. Kindral Popescu nimetab selle väite absurdseks, tähendades, et kui selle põhimõtte kohaselt talitada ka maapealseis lahinguis, siis näiteks katelahinguis kujuneks välja järgmine olukord: oletame, et teostame katted rindel, millise läbistavad 8 tähtsat suunda, kuna vaenlane tungib peale viie korpusega; talitades kindral Douhet nõuete kohaselt peaks katte teostaja omama igas kaetavas suunas vähemalt viis korpust või kogusummas 40

korpus vastaspoole 5 korpuse vastu. Nähtavasti on kindral Douhet sattunud liialt oma ideede mõju alla, ära unustades algelised põhimõtted jõudude ökonoomia ja järgustamise vajaduse alal sügavusse ning varude liikuvuse kasutamise võimalused.

Samuti paistab „õhuvallutamise“ küsimus kindral Douhet'lt esitatud kujul olevat kindral Popescu'le täiesti vastuvõtmatu. Viimane väidab, et „õhuvallutamine“ olevat võimalik teostada ainult õhukaitse mõttes täiesti ettevalmistamata riigi suhtes. Enam-vähem võrdses olukorras õhurelvastuse mõttes asuvate vastaspoolte suhtes jäävat „õhuvallutamine“ täiesti problemaatiliseks. Kindral Douhet arvamine, et tulevikusõjas 1500 lennukist koosnev (800 — 37 mm ja 3600 — 20 mm suurtükki, 1200 — 12 mm klp. ja 4000 tonni pomme) saksa õhuarmee sunniks Prantsusmaad alistuma k a h e p ä e v a jooksul — tuginevat õige nõrgale alusele. Üldse suhtub kindral Popescu kindral Douhet väidetesse õige skeptiliselt ja isegi teatud ironiaga, tuginedes samal ajal ka prantsuse kindrali Tulasne arvamisele. Viimane, hoidudes teravast kriitikast, tähendab vaid viisakalt, et kindral Douhet mõtted on väga huvitavad, kuid nähtavasti määratud peamiselt Itaalia erioludele. Soovitab uurida kõigepealt oma olukorda ja vastavalt sellele rajada oma õhukaitse.

Edasi peatub autor inglise kindrali Ashmore'i väidete juures, kes toonitab, et kindral Douhet õhu-keemiline pealetung ei suutvat paralüeerida vastaspoole õhujõudude tegevust, viimased koos õhukaitse suurtükiväega ja võimsalt arendatud passiivsete õhukaitse vahenditega suutvat tõkestada igasuguse õhukallaletungi. Oma arvamust toetab kindral Ashmore reale sündmustele Maailmasõjast, nagu näiteks Londoni ja Pariisi õhukaitse korraldamine jne. Ühesõnaga, kindral Ashmore asuvat seisukohale, et õhujõududele tulevat vaadata kui kaitseabinõule. Õhujõud ainuüksi ei suutvat anda vastaspoole üle lõplikku võitu.

Seega, vastandina kindral Douhet'le, oleks kindral Ashmore õhujõudude kasutamisel kaitседoktriini esindaja.

Kindral Popescu asub seisukohale, et nii kindral Douhet kui ka kindral Ashmore kalduvad äärmusse. Õhujõud omas tervikus, väidab kindral Popescu, sisaldavad endis nii kaitse kui ka pealetungi elemente. Nende elementide otstarbekoha-

sele kasutamisele peab tuginema õhujõudude kasutamise doktriin ja nimelt:

- pealetungi lennuvägi — õhu-keemilisteks kallaletungideks,
- kaitse lennuvägi — rinde ja territooriumi sügavuses asuvate riigikaitsele tähtsate punktide kaitseks,
- õhukaitse relvad (srt. ja klp.) koos passiivsete õhukaitse vahenditega — teatud punktide lähedamaa kaitseks.

See õhukaitse abinõude kompleks, teotsetes õige lähedases kontaktis maa- ja mereväega, olevat, kindral Popescu arvates, ainuke võimalus vastaspoolele oma tahte pealesurumiseks. R. Tck.

Sport kaitseväes.

Piirivalve üldlaskevõistluse tagajärjed.

Võistluste eesmärgiks on: arendada üldist lasketasapinda ja välja selgitada jaoskondade ja rajoonide võrdlev lasketublidus omavahel.

Lasketingimused: laskekaugus 300 mtr., 10-ringiline 300 mtr. normaalmärkleht, võistlusrelv — muutmata sv. vintpüss, laskmine kolmest põhiasendist, igast asendist 3 lasku. Võistlustest osavõtmise kõigile piirivalve nimekirjas seisvatele ohvitseridele, kv. ametnikkudele ja üleajateenijatele sunduslik. Paremuse väljaselgitamine jaoskondades ja rajoonides toimetatakse üksiklaskuri keskmise tagajärje põhjal.

Võistluste tulemused:

10-nele esikohale tulid — spetsialist A. Raudsepp, Tallinna jaosk. — 73 punkti, kapral V. Kattai, Tallinna jaosk. — 72 punkti, n. a. o. S. Vaher, Petseri jaosk. — 72 punkti, veltveebel H. Eiber, Narva jaosk. — 72 punkti, kapral P. Trahov, Lääne jsk. — 71 punkti, n. a. o. A. Hiire, Tallinna jsk. — 71 punkti, kapral N. Kruut, Narva jsk. — 71 punkti, kapten M. Nuudi, Lääne jsk. — 71 punkti, n. a. o. G. Uuesson, Tallinna jaosk. — 71 punkti, kapral A. Neeber, Tallinna jaosk. — 70 punkti.

Parimaks jaoskonnaks laskmises osutus Tallinna jaoskond — üksiklaskuri keskmine 48,810 punkti.

Jaoskondades parimad rajoonid olid: Tallinnas — Võsu rajoon, üksiklaskuri

keskmise 61,555 punkti, Narva — Vanaküla rajoon, üksiklaskuri keskmine 52,857 punkti, Peipsis — Alatskivi rajoon, üksiklaskuri keskmine 48,200 punkti, Petseris — Mägiste rajoon, üksiklaskuri keskmine 48,882 punkti, Läänes — Pärnu rajoon, üksiklaskuri keskmine 52,910 punkti.

Kogu piirivalve üldine keskmine — 46,711 punkti.

Murdmaajooksu märgivõistlused Tallinna garnisonis.

8. oktoobril s. a. Tallinna garnisoni spordikomisjon korraldas murdmaajooksu märgivõistlused garnisoni vaeosade kaitsevaelastele. Jooksu algus ja lõpp oli Maekasarmute juures. Võistlejatel tuli joosta 3 km vahelduval murdmaastikul. Võistlustest võttis osa 64 kaitsevaelast, kellest 60 täitsid murdmaajooksu märgi saamise normi alljärgnevate tulemustega:

Rms. Aleksander Dolgov — 10. üks. jal.-pat. — 10:47, rms. Erich Rätsep — 10. üks. jal.-pat. — 10:53, rms. Hans Kruusamägi — Auto-tanki rüg. — 11:01, rms. Vladimir Uibo — Auto-tanki rüg. — 11:03, noor Sergei Julov — Auto-tanki rüg. — 11:5, noor Kristjan Müllberg — Auto-tanki rüg. — 11:08, rms. Arnold Tross — Kalevi ü. jal.-pat. — 11:11, rms. Osvald Kütt — Kalevi ü. j.-pat. — 11:13, noor Herbert Linsmann — Auto-tanki rüg. — 11:18, rms. Georg Irbe — 10. üks. jal.-pat. — 11:23, n. a. o. Johannes Viik — Auto-tanki rüg. — 11:26, rms. Võidemar Kesküla — 10. üks. jal.-pat. — 11:26, noor Vassili Hrisanfov — Auto-tanki rüg. — 11:28, rms. Valter Martin — 10. üks. jal.-pat. — 11:31, noor Osvald Spielberg — Auto-tanki rüg. — 11:33, rms. Arnold Kurrel — 10. üks. jal.-pat. — 11:34, rms. Erich Meier — 10. üks. jal.-pat. — 11:35, noor Richard Kangur — Auto-tanki rüg. — 11:39, II j. m. Ülo Ollis — Merevägi — 11:41, rms. Raimond Tamberg — Auto-tanki rüg. — 11:41, noor Karl Mänberg — Auto-tanki rüg. — 11:43, rms. Aleks. Laadoga — 10. üks. jal.-pat. — 11:47, rms. Heinrich Kamm — 10. üks. jal.-pat. — 11:52, n. a. o. Sergei Siinor — 10. üks. jal.-pat. — 11:53, rms. Bernhard Kuhn — 10. üks. jal.-pat. — 11:53, noor Erich Ehrenvert — Auto-tanki rüg. — 11:58, I j. m. Johannes Nells — merevägi — 11:58, rms. Hermann Köverik — 10. üks. jal.-pat. — 11:59, rms. Heino Jaanmann — 10. üks. jal.-pat. — 12:03, noor Alfred Korik — Auto-tanki rüg. — 12:04, rms. Ralf Horn — 10. üks. jal.-pat. — 12:05, rms. Martin Krass — Auto-tanki rüg. — 12:09, rms. Ülo Kaljula — 10. üks. jal.-pat. — 12:10, noor Leo Pertmaa — Auto-tanki rüg. — 12:13, rms. Heino Himma — 10. üks. jal.-pat. — 12:13, noor Rudolf Nõurus — Auto-tanki rüg. — 12:15, rms. Evald Pohl — 10. üks. jal.-pat. — 12:16, rms. Johannes Kikas — Auto-tanki rüg. — 12:17, rms. Karl Pärna — 10. üks. jal.-pat. — 12:17, noor Arnold Paljasmaa — Auto-tanki rüg. — 12:18, noor Johannes Voot — Auto-tanki rüg. — 12:19, rms. Albert Bergmann — Auto-tanki rüg. — 12:23, rms. Helmuth Tomson — 10. üks. jal.-pat. — 12:25, noor Vladimir Altin — Auto-

tanki rüg. — 12:29, rms. Boris Sentifolie — 10. üks. jal.-pat. — 12:34, rms. Aksel Jätsa — Auto-tanki rüg. — 12:35, noor Raimond Trankmann — Auto-tanki rüg. — 12:38, kpr. Jegor Göetz — Auto-tanki rüg. — 12:40, rms. Erich Atbast — 10. üks. jal.-pat. — 12:41, rms. Anatoli Kutsar — 10. üks. jal.-pat. — 12:42, kpr. Richard Käerner — 10. üks. jal.-pat. — 12:42, noor Rein Kalv — Auto-tanki rüg. — 12:42, rms. Joosep Saviste — 10. üks. jal.-pat. — 12:42, rms. Evald Seller — 10. üks. jal.-pat. — 12:43, kpr. Arnold Ern — 10. üks. jal.-pat. — 12:46, rms. Edgar Kert — Auto-tanki rüg. — 12:48, II j. m. Feliks Jervan — merevägi — 12:58, noor Leonhard Vija — Auto-tanki rüg. — 13:16, I j. m. Emil Sarapuu — merevägi — 13:25, rms. Ferdinand Vogt — Auto-tanki rüg. — 13:46.

—i.

Laskesport merejõududes.

Eelmiste aastate eeskujul korraldati ka tänavu septembrikuu lõpus Merejõudude vahelised laskevõistlused. Kuna endal vastav laskerada puudub, siis tuli võistluste paigaks sõjapüssis ja püstoleis valida Kaitseliidu Mustamäe laskeraja, väikekalibriilisi võistlusi oli aga võimalik läbi viia Mereväe õppekompani hoovis äsja avatud laskerajal.

Võrreldes tänavuaastasi tagajärgi möödunud aastate omadega, näeme käesoleva aasta saavutistes võrdlemisi suurt üldist tõusu, eriti aga sõjapüssis ja väikekalibriilises püssis.

Tagajärjed kujunesid järgmiseks:

Sõjapüss. Kolm seeriat a 10 lasku. Kaugus 300 mtr.

1. Van. allohv. Schnurberg 234 silma, — Naisaare komandantuur, 2. van. allohv. Eglon 229 silma — Aegna komandantuur, 3. van. allohv. Jalak 222 silma — Mereväe õppekompani.

Kuue esimese keskmine — 221 silma.

Püstol. Kolm seeriat a 5 lasku.

1. Kaptan-major Liikane 111 silma, 2. I järgu muusekant Eidast 100 silma — Aegnasaare komandantuurist, 3. van. allohv. Peremees 100 silma — Aegnasaare komandantuurist.

Kuue esimese keskmine — 100,3 silma.

Väikekalibriipüss. Kolm seeriat a 5 lasku.

1. Van. allohv. Jalak — 138 silma, 2. van. allohv. Pent 136 silma — Aegnasaare komandantuur, 3. kaptan-major Liikane — 136 silma.

Kuue esimese keskmine 132,3 silma.

Võrdluseks tänavustele tagajärgedele on eelmise 1934. a. omad:

Sõjapüss: suurim saavutus 209, kuue keskmine — 190.

Püstol: suurim saavutus 107 ja keskmine 97,7. Väikekalibriipüss: suurim silm 130 ja keskmine 122,5. k. m. M.

Tagavaraväe-ohvitserid!

Tellige ja lugege
„SÕDURIT“

Vastutav toimetaja kolonelleitnant J. Remmel. Tegev toimetaja major J. Kõrge.

7. jal. rüg. Võru üleajateenijate omavahelised laskevõistlused.

18. ja 19. okt. toimusid Võrus Taara kasarmute laskeradadel 7. rüg. Võru üleajateenijate omavahelised traditsioonilised laskevõistlused täiskal., väiksekal. vintpüssidest ja 9 mm kaitseväe püstolitest Ü. L. Ü. korraldusel. Kohtunikena toimisid sama rüg. O. L. Ü. ja 8-da üpat. L. Ü.-te liikmed.

Täiskal. püssist võisteldi A ja B klassides. Lasti dist. 300 mtr. peal lam. käelt, püsti ja põlvelt à 10 lasku. Väikese kal. püssist — samadest asenditest à 10 lasku ja püstolist 3×5 lasulised seeriad.

Võistlustulemused täiskal. püssist:

A kl. 1) v. a. o. O. Kõva — 272 silma; 2) v. a. o. L. Kõva — 258 silma; 3) v. a. o. J. Kalanüüp — 257 silma; 4) v. a. o. I. Näkk — 246 silma; 5) n. a. o. E. Piho — 241 silma; 6) v. a. o. R. Kotli — 239 silma.

B kl. 1) v. a. o. F. Terna; 2) v. a. o. R. Sutt.

Väiksekaliibrilisest püssist:

A kl. 1) v. a. o. O. Kõva — 278 silma; 2) v. a. o. J. Kalanüüp — 272 silma; 3) v. a. o. L. Kõva — 262 silma; 4) v. a. o. E. Pähn — 257 silma; 5) n. a. o. E. Piho — 256 silma; 6) v. a. o. R. Kotli — 255 silma.

9 mm kaitsev. püstolist:

A kl. 1) v. a. o. O. Kõva — 124 silma; 2) v. a. o. J. Kalanüüp — 111 silma; 3) veltv. F. Luiv — 96 silma.

Ülalnimetatud kohtadele tulnutele jagas rügemendi ülem väärilisi auhindu.

— A. R. —

Veeremängu võistlused kindral Unt'i nim. rändauhinna.

3. novembril s. a. Tallinna Garnisoni Veeremänguklubi korraldas garnisoni „Sõdurite kodu“ veeremänguteedel gruppide vahelised võistlused klubi asutaja — kindral Unt'i poolt annetatud rändauhinna, hõbedast veeremängu kurikale. Need võistlused on kujunenud suurimaks iga-aastaseks gruppidevaheliseks jõuprooviks. Tähenadatud võistlustel iga grupp esineb kuuemehelise meeskonnaga, kusjuures igal võistlejal tuleb veeretada 30 palli. Peale gruppidevahelise rändauhinna nendele võistlustele on pandud välja klubi juhatuse poolt järgmised individuaalauhindad: hõbekaanega kristallkann kahekordseks võitmiseks parimale võistlejale klubis ja kaksteist vähemat auhinda (vastavalt gruppide arvule) — üks auhind iga grupi parimale võistlejale.

Gruppidevahelise rändauhinna võitis IX grupp 1750 silmaga koosseisus: Heinmaa (315 silma), Uustalu (271), Morgenroth (258), Pild (303), Lember (282) ja Preismaa (321). Paremuise järjekorras grupid tulid järgmistele kohtadele:

1) IX gr. (riigikontrolli) — 1750 silma; 2) I gr. (prokuratuuri) — 1598 silma; 3) III gr. (v. v. ohvitseridekogu) — 1523 silma; 4) V gr.

(Kreenbalt) — 1515 silma; 5) IV gr. (kv. st. üleajateenijatekogu) — 1491 silma; 6) VIII gr. (kv. st. ohvitseridekogu) — 1490 silma; 7) VI gr. (kv. keskaigemaja) — 1486 silma; 8) XIII gr. (3. div. ohvitseridekogu) — 1432 silma; 9) II gr. (topo-hüdrogr. os.) — 1403 silma; 10) XI gr. (politsei) — 1374 silma; 11) VII gr. (Tallinna kom. üleajateenijatekogu) — 1279 silma; 12) X gr. (Ajakirjan. — neljameh. meesk.) — 985 silma.

Individuaalvõistlustel tulid kohtadele ja omandasid auhindu järgmiselt:

1) kv. am. Trubok (I gr.) — 328 silma; 2) leitn. Kaivo (XIII gr.) — 324 silma; 3) hra Preismaa (IX gr.) — 321 silma; 4) v. a. o. Karjatse (IV gr.) — 307 silma; 5) hra Silberg (V gr.) — 301 silma; 6) major Haber (VIII gr.) — 295 silma; 7) hra Priimann (VI gr.) — 294 silma; 8) hra Aasmäe (XI gr.) — 280 silma; 9) hra Nõmmik (X gr.) — 279 silma; 10) kv. am. Uster (III gr.) — 278 silma; 11) hra Hiioop (II gr.) — 271 silma; 12) v. a. o. Kurg (VIII gr.) — 264 silma.

Parimaks veeremängijaks klubis osutus kaitseväeametnik Trubok, võites individuaal-rändauhinna esimest korda.

—õ—

Male.

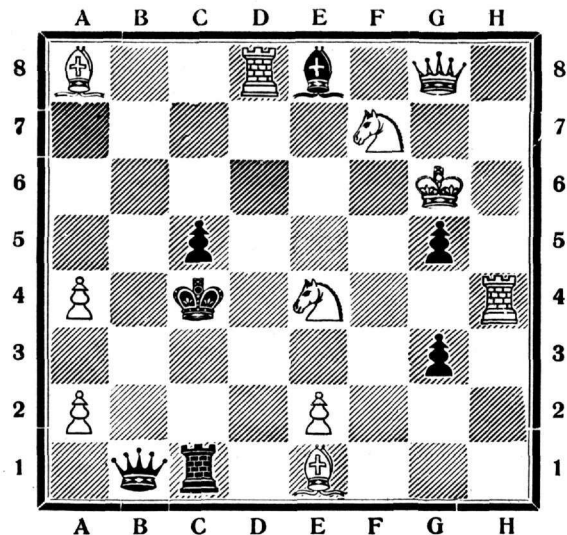
Toimetaja A. Burmeister.

Kirjade aadress: Nõmme, Nurme t. 29.

ÜLESANNE.

Kokku seadnud M. Adabascheff.

Mustad.

Valged.

Valged: Kg6, Lg8, Vd8 ja h4, Va8 ja e1, Re4 ja fr, Ea2, a4 ja e2.

Mustad: Kc4, Lb1, Vc1, Oe8, Ec5, g3 ja g5.

Valged algavad ja annavad matt kahe käiguga.

F. Peterseni ülesande (vt. „Sõdur“ nr. 18) lahendus.

1. Of1—e2, Og2—f3, 2. Oe2—d3, Of3—e4, 3. Od3—c4, Oe4—d5, 4. Oc5—b6, Od5—c6, 5. Ob5:c6, Val:a3†, 6. b2:a3, b7:c6, 7. b6—b7†

Sõjaasjanduse ajakirja „Sõduri“ kirjastusel
ILMUS TRÜKIST

EESTIKEELNE

Abessiinia kaart

koos Kirde-Aafrika üldkaardiga 4 värvis, mõõt
1:2.500.000, suurus 74 × 92 cm. Kaart on koos-
tatud kaitseväe topograafi leitnant A. Koik'i
poolt Inglise kindralstaabi Geograafia osakonna
1:1.000.000, USA Rahvusliku Geograafia Seltsi
11:721.600 (1935) ja mitmete saksa uuemate
kaartide andmetel.

Trükitud Riigi trükikojas.

Hind 1 kroon.

Jällemüüjatele % %.

Väeosadele ja asutustele ühistellimisel „Sõduri“
talituselt 25% hinnaalandust.

Pealadu: „Sõdur“, Tallinn Toomkooli 7.

Telefon – kaitseväe 163.